

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENÉ VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

BESCHOUWINGEN OVER DE NIEUWE PROCEDUUR IN ZAKE ECHTSCHIEDING

In de processen van echtscheiding heeft de proceduur een bijzondere beteekenis. De regelen van de rechtspleging zijn hier niet voorgeschreven uitsluitend met het doel, in algemeenen zin, de belangen der rechtsonderhoorigen te beschermen tegenover de mogelijke willekeur van de rechtbanken en bij te dragen tot een eenvormige en doelmatige rechtsbedeeling. Zij hebben in echtscheidingszaken een nog veel grooter belang, dat innig verwant is met de algemeene levensbeschouwing waarop onze maatschappij berust. De familie is de spil van onze maatschappelijke ordening. De bescherming van de familieverhouding is het allereerste doel geweest, dat de wetgever in burgerlijke zaken zich gesteld heeft. De echtscheiding die den familieband verbreekt en zoowel de opvoeding als de toekomst der kinderen in de grootste onzekerheid laat, wordt door ieder, — welke ook zijn godsdienstige overtuiging weze, — beschouwd als een kwaad dat in de grootst mogelijke mate moet beperkt worden.

Daarom zijn ook de regels van de proceduur in echtscheiding buitengewoon veelvuldig en lastig. De wetgever heeft getracht door alle middelen den gene, die de echtscheiding verlangt, te ontmoedigen, hem door allerlei formaliteiten te plagen, in de hoop dat hij aan zijn voornemen zal verzaken en dat de familie zal gehandhaafd blijven.

De opstellers van het Burgerlijk Wetboek hebben het bestaan van deze formaliteiten zoo belangrijk geacht dat deze proceduurregels niet werden ondergebracht in het Wetboek van Burgerlijke Rechts-

pleging, waar ze eigenlijk zouden thuishooren, doch dat zij in het Burgerlijk Wetboek zelt werden ingelascht. Men achtte hun bestaan zoo innig verweven met het wezen zelf van de echtscheiding dat de grond van deze stof en de regelen der proceduur als onafscheidbaar beschouwd werden.

Sinds lange jaren wordt van alle zijden aangedrongen op vereenvoudiging van de regelen van ons burgerlijk procesrecht, — regelen die opgesteld werden in een tijd die niet meer met onze dagen te vergelijken is, — en die onbetwistbaar heden een onnuttige ongerijmdheid blijven. Dat naar aanleiding hiervan ook telkens gewezen werd op de noodzakelijkheid de zoo ingewikkelde proceduur van echtscheiding te vereenvoudigen spreekt vanzelf.

Waar echter sedert zooveel jaren tevergeefs op de vereenvoudiging der burgerlijke proceduur in het algemeen werd aangedrongen, was het niet te voorzien dat, wat de echtscheiding betreft, de vereenvoudiging van de rechtspleging er gemakkelijk zou komen. Inderdaad, op dit gebied verdeelde onmiddellijk het verschil van levensbeschouwing de juristen in twee kampen met volstrekt tegenstrijdig inzicht en diegenen die zich wegens godsdienstige redenen, hardnekkige tegenstrevers van het beginsel zelf der echtscheiding verklaarden, zouden wel niet gemakkelijk bereid worden gevonden om iets te wijzigen aan de archaïsche proceduur, die opgevat werd als een uitstekende beperking van den drang tot echtscheiding.

Het kan dan ook wel verrassend lijken dat, waar de gewone burgerlijke rechtspleging nog steeds on-

gewijzigd, haar verouderde vormen handhaaft, de wetgever er toe gekomen is juist in zake echtscheiding thans een reeks wettelijke bepalingen uit te vaardigen die belangrijke wijzigingen brengen aan de echtscheidingsproceduur.

Wij zullen in dit artikel de nieuwe bepalingen, die thans in voege zijn gekomen, door de wet van 14 December 1935 en het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936, kortbondig onderzoeken en beoordeelen.

Vroegere wijzigingen (Wet van 11 Februari 1905).

Juist tengevolge van het uiterst ingewikkeld karakter der proceduur in zake echtscheiding waren er reeds in den loop der jaren meerdere voorstellen gedaan geworden om de rechtspleging te vereenvoudigen. Dit was namelijk het geval geweest in 1891, 1893 en in 1903. Deze pogingen waren de aanleiding tot het stemmen der wet van 11 Februari 1905 waarin enkele wijzigingen werden gebracht aan de proceduur van echtscheiding, namelijk wat betreft het getuigenverhoor, dat vroeger gehouden werd voor de rechtbank en dat, sedert het in voege komen van deze wet, plaats heeft, zooals in de gewone zaken, voor een aangesteld rechter.

Van den anderen kant werd echter door dezelfde wet de proceduur aanzienlijk bemoeilijkt door het opleggen van den schorsingstermijn van zes maanden na de verschijning in verzoening voor den Voorzitter, termijn dat slechts in uitzonderlijke gevallen tot twee maanden kon herleid worden.

De veranderingen verwezenlijkt door de wet van 1905 kunnen dus geenszins worden beschouwd als ingegeven door een verlangen naar vereenvoudiging, daar integendeel de voorafgaandelijke proceduur werd verlengd en bemoeilijkt. Hoofdzakelijk waren het beschouwingen aangaande het gebruik van den tijd der magistraten die in aanmerking waren genomen. Het werd terecht ondoelmatig geacht dat de twee rechters-assessoren, die bij het getuigenverhoor aanwezig dienden te zijn, zonder het minste nut enkel een passieve rol vervulden, terwijl hun tijd zooveel beter voor andere plichten kon worden aangewend.

De tegenwoordige wetgeving integendeel gaat bepaald uit van het beginsel dat vereenvoudiging noodig is en zij heeft de belangrijkste van haar bepalingen afgeschreven van de Fransche wetten van 18 April 1886 en 26 Juni 1919.

Ontstaan der wet van 14 December 1935.

De nieuwe wet is ontstaan uit een projekt dat opgesteld werd door den Raad van Wetgeving en het wetsontwerp werd op 17 Januari 1923 ingediend in den Senaat door den toenmaligen Minister van

Justitie, F. Masson. De memorie van toelichting verwijst uitsluitend naar het verslag dat opgesteld is geworden door den Raad van Wetgeving, verslag dat dus door de regeering volledig voor haar rekening werd genomen. De commissie van justitie van den Senaat behandelde het ontwerp en op 5 December 1923 werd een verslag uitgebracht door Senator Graaf Goblet d'Alviella. In Februari 1924 werd het ontwerp in den Senaat besproken en met lichte wijzigingen aangenomen. De lectuur van deze bespreking kan ons zeer weinig leeren voor de toepassing van de nieuwe bepalingen in de praktijk, Zooals het wel te verwachten was is het debat volledig afgeweken van zijn technische zijde en is het geworden tot een discussie over het beginsel zelf der burgerlijke echtscheiding.

Deze bespreking stond op een zeer hoog plan en van den eenen kant namen Monseigneur Deploige en de heer Ryckmans scherp stelling tegen de echtscheiding en legden er al de nadeelige sociale gevolgen van bloot, terwijl daarentegen de heeren Alberic Deswarte, Asou en Vauthier in verheven bewoordingen aantoonde dat de echtscheiding niet de oorzaak is der breuk die zich voordoet in het gezin, doch enkel het gevolg van pijnlijke en ondragelijke toestanden, waaraan nu eenmaal niet te verhelpen is en dat de echtscheidingsproceduur enkel dient te worden beschouwd als een middel om grooter sociaal onheil te vermijden. Deze besprekingen zijn uiterst spannend, doch juist doordat het debat gevoerd werd op dit verheven plan, werd de technische zijde van deze proceduurnet volkomen verwaarloosd en kunnen de parlementaire discussies ons zeer weinig gegevens bezorgen over de draagwijdte van den tekst.

Wanneer het gestemd wetsontwerp door den Senaat naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers verzonden was, maakte het het voorwerp uit van een commissieverslag, uitgebracht door den heer Pierco, verslag van slechts enkele regelen, dat ons niet de minste aanduiding kan verstrekken.

Het heeft dan van 1924 tot einde 1935, zijnde elf jaar, geduurd vooraleer dit wetsontwerp ter bespreking is gekomen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers !

Dit feit, in deze zoo gewichte aangelegenheid, kan stellig als voorbeeld gesteld worden van de nadeelen der huidige werkwijze van het Parlement.

Gelukkig heeft de tegenwoordige Minister van Justitie, de heer Soudan, eindelijk den tekst van den Senaat in de Kamer ter bespreking gebracht en in de zitting van 4 en 5 December werd de wet definitief aangenomen, zonder noemenswaardig debat en zonder dat de parlementaire besprekingen ons eenig licht kunnen bijbrengen. Wij zijn dus hoofdzakelijk aangewezen voor de studie van de nieuwe teksten

op het verslag van den Raad van Wetgeving en op dit van Senator Goblet d'Alviella.

Het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936.

Nauwelijks was deze wet van 14 December 1935 in het Staatsblad verschenen of al degenen, die in de praktijk staan, zagen er onmiddellijk zeer groote en gevaarlijke tekortkomingen in. In het Parlement had men gediscuteerd over philosophische aangelegenheden, aan de techniek der proceduur had men niet gedacht. De tekst bevatte dan ook onbegrijpelijke tegenstrijdigheden; de noodige overeenstemming tusschen de oude teksten, die onveranderd bleven en de nieuwe die in voege kwamen, was volkomen uit het oog verloren; meerdere praktische gevallen bleven onopgelost; sommige bepalingen waren onuitvoerbaar, zoo b.v. de beteekening van het vonnis van echtscheiding a an den ambtenaar van den burgerlijken stand der plaats waar het huwelijk voltrokken werd, in het geval dit huwelijk in den vreemde gesloten was geworden, en eindelijk, als opperste ongerijmdheid, dan wanneer een reeks onlangs genomen wetgevende maatregelen de tusschenkomst van de pleitbezorgers in talrijke burgerlijke zaken facultatief maakte, werd door de wet van 1935 de aanstelling van pleitbezorger verplichtend gemaakt in de eenige proceduur waar zulks nooit het geval geweest was.

Er werd luid en algemeen geklaagd over deze nieuwe bepalingen der wet van 14 December 1935 die, waren ze uitsluitend in voege gebleven, zeer spoedig een warboel van belang in de echtscheidingszaken zouden veroorzaakt hebben.

Gelukkig bestond de wet op de volmachten die aan den Koning het recht toekende door Koninklijk Besluit, onderzocht in den Ministerraad, de noodige maatregelen te nemen voor het wijzigen der regelen van proceduur. Verschillende uiterst nuttige maatregelen waren onlangs op deze wijze genomen geworden. De heer Minister van Justitie Soudan heeft dan ook het uitstekend initiatief genomen een ontwerp van Koninklijk Besluit uit te werken, dat in groote mate verhelpt aan de tekortkomingen der wet van 14 December 1935. Dit besluit, voorafgegaan van een uitvoerig verslag aan den Koning, werd uitgevaardigd op 7 Februari i.l.

Princiep der nieuwe wetgeving.

Uit de verslagen van den Raad van Wetgeving en van de Senaatscommissie, die ons het inzicht van den wetgever best kunnen leeren, blijkt onbetwistbaar dat de bijzonderste bedoeling geweest is de rechtspleging te vereenvoudigen en zooveel mogelijk de regelen der echtscheidingsproceduur terug te brengen tot het gewoon recht.

Wat dus door de wet van 1905 voor het getuigenverhoor gedaan was, zou thans op grootere schaal voor heel de rechtspleging geschieden.

De proceduur van echtscheiding is verdeeld in twee perioden. Er is eerst een voorafgaandelijke proceduur, waarvan de formaliteiten enkel voor doel hebben de verzoening tusschen de echtgenooten te bewerkstelligen of ten minste de zekerheid te verkrijgen dat de beslissing om te scheiden niet berust op een voorbijgaanden indruk, maar wel degelijk het gevolg is van een lang overwogen besluit, dat genomen werd tengevolge van werkelijk ondragelijke toestanden. Aan deze voorafgaandelijke proceduur wordt door de nieuwe wet in principie niets gewijzigd.

Na de voorafgaandelijke formaliteiten, vanaf de dagvaarding ten gronde, wordt alle bijzondere proceduur in echtscheidingszaken afgeschaft en worden de gedingen behandeld zooals de gewone burgerlijke acties. Thans bestaat er dus, wat dit betreft, volledige analogie tusschen de processen van echtscheiding en deze van scheiding van tafel en bed. Als principie van de nieuwe wet kan dan ook gelden, zooals uitdrukkelijk gezegd wordt in de verslagen van den Raad der Wetgeving en van den Senaat: vereenvoudiging, terugkeer tot het gemeen recht. Dit beginsel wordt uitdrukkelijk vermeld in het nieuw artikel 241: « Behoudens de in dit hoofdstuk voorziene afwijkingen wordt de zaak in den gewonen vorm behandeld en berecht nadat het Openbaar Ministerie is gehoord. »

Persoonlijke verschijning van de partijen.

De vroegere proceduur voorzag de noodzakelijke tegenwoordigheid van den aanlegger in echtscheiding bij alle verrichtingen der rechtspleging, zoowel bij de voorafgaandelijke formaliteiten als bij de proceduur ten gronde. De verweerder, die gehouden was persoonlijk te verschijnen bij de oproeping in verzoening voor den Voorzitter der Rechtbank, kon zich bij al de andere verschijningen doen vervangen hetzij door een pleitbezorger, hetzij door een volmachtdrager. Alleen bij de verschijning in Raadkamer voor de vaststelling van het schorsingstermijn was de aanwezigheid van geen enkel der beide partijen noodzakelijk vereischt. Volgens het oud artikel 240 dienden zij enkel gehoord te worden wanneer zij daartoe het verzoek uitdrukten.

Rechtspraak en rechtsleer zijn ten eerste verdeeld gebleven aangaande de sanctie die het gevolg was van de afwezigheid van den eischer ter zitting. Volledig verval van recht, verzaking door vermoeden of eenvoudige grond van niet ontvankelijkheid, al deze oplossingen zijn in belangrijke vonnissen en arresten verdedigd geworden. Welke ook de aard was

van de sanctie, de tegenwoordigheid van den eischer die bij alle fasen van de rechtspleging was onontbeerlijk en de reden van dit voorschrift lag in de hoop van den wetgever dat deze persoonlijke verschijning de mogelijkheid zou openlaten om den aanlegger te laten beïnvloeden en hem zoo mogelijk van zijn beslissing te doen afzien.

Dit alles is nu gewijzigd geworden en de persoonlijke verschijning zoowel van aanlegger als van verweerder is niet meer vereischt.

Zeër terecht verklaart het verslag van den Raad der wetgeving dat de praktijk leert « dat de verschillende door de Rechtbank te vervullen formaliteiten uitsluitend mechanisch zijn en zonder eenigen invloed op het inzicht van den eischer. » Integendeel, zegt hetzelfde verslag, « de ervaring toont aan dat het aanhooren van de uit naam van den verweerder uitgesproken pleidooien, den eischer ophitst en hem sterkt in zijn voornemen het huwelijk te verbreken. » Dit is psychologisch zeer juist gezien en het toont hoe dikwijls in rechtszaken de feitelijke resultaten van wetgevende maatregelen de beste bedoelingen te leur stellen.

Er was stellig geen enkel gunstig gevolg te verwachten van de verplichte aanwezigheid van den eischer ter zitting. De afschaffing van deze formaliteit, is enkel gelukkig te noemen.

Het is natuurlijk steeds mogelijk dat de Rechtbank van oordeel is dat de persoonlijke tegenwoordigheid, niet alleen van den eischer, doch van de beide partijen, wenschelijk is, en daarom voorziet het nieuw artikel 243 dat deze verschijning door de Rechtbank steeds kan bevolen worden. Er wordt echter thans definitief een einde gesteld aan alle betwisting, betreffende de gevolgen der niet-verschijning voor de eischende partij in dit geval. Het nieuw artikel 243 zegt uitdrukkelijk dat alsdan de niet-verschijnende partij van hare vordering « vervallen » kan verklaard worden. Het gevolg hiervan is dus dat de eischer zijne vraag niet zal kunnen herbeginnen, tenzij voor nieuwe redenen.

Deze maatregel is volledig te billijken. Inderdaad, vermits de wetgever in principie de persoonlijke verschijning van de partijen heeft afgeschaft en het verslag van den Raad van wetgeving zelfs van oordeel is dat deze verschijning veeleer nadeelige gevolgen moet hebben, zal stellig de Rechtbank slechts in zeer uitzonderlijke gevallen overgaan tot dezen maatregel, die in beginsel door den wetgever verworpen werd. Wanneer dan in deze bijzondere omstandigheden de eischer verwaarloost aan het bevel van de Rechtbank gevolg te geven, is het logisch dat hij van zijn eisch vervallen verklaard worde.

Het spreekt echter vanzelf dat die sanctie niet op

een mechanische en onredelijke wijze moet toegepast worden en dat, ingeval van wettig belet, b.v. wegens ziekte, of ingeval van heikracht, de Rechtbank zal kunnen oordeelen over de geldigheid van de reden die de afwezigheid veroorzaakt heeft en zij ten allen tijde de verschijning op een anderen datum zal kunnen toelaten. Dit werd vroeger reeds algemeen aangenomen in de rechtspraak. De tekst van de nieuwe wet is trouwens duidelijk op dit punt. Hij zegt « ... kan de eischende partij die niet verschijnt van hare vordering vervallen worden verklaard. » (art. 243.) Het is dus geen maatregel die in alle gevallen dient genomen te worden, doch waarvan de opportuniteit volledig aan het oordeel van de Rechtbank wordt overgelaten, wat dus de mogelijkheid openlaat voor nieuwe verschijningen.

Terugkeer tot het gewoon recht.

Al de bijzondere formaliteiten welke voorzien waren voor de eigenlijke procedure voor de Rechtbank in de oude artikelen 241 tot 251 en 253 tot 257 zijn afgeschaft.

Dus geen eerste verschijning meer in raadkamer, die enkel geworden was tot een volstrekt onnuttige formaliteit, noch proces-verbaal, noch verzending naar de publieke zitting; geen voorafgaandelijk debat meer over de gronden van niet-ontvankelijkheid, met vonnis waardoor de vraag al of niet wordt aanvaard. In het vervolg zullen de gronden van niet-ontvankelijkheid zooals in gewone zaken, worden opgeworpen. Zulks sluit niet uit dat de Rechtbank desaan gaande een voorafgaandelijke beslissing zal te nemen hebben, vooraleer de grond van de zaak wordt behandeld. Zoo wat de verzoening betreft, de meest voorkomende grond van niet-ontvankelijkheid, zal het meestal gebeuren dat de Rechtbank desaan gaande eerst en vooral een beslissing moet nemen waardoor, ingeval de grond van niet-ontvankelijkheid wordt aangenomen, het overige van de procedure van zelf komt te vervallen. Daar thans de wet geen enkel bijzonder voorschrift meer bevat betreffende de wijze waarop den grond van niet-ontvankelijkheid dient opgeworpen, zal het gewoon recht volledig toegepast worden en is er b.v. niets meer dat er zich tegen verzet dat, zooals in gewone gedingen, het middel van niet-ontvankelijkheid bij den grond van de zaak gevoegd worde en samen met den grond worde gevonnist. (1)

De beslissing desaan gaande zal uitsluitend afhangen van de feitelijke omstandigheden.

De terugkeer tot het gewoon recht heeft ook voor

(1) Zie Pandectes Belg. V° Fins de non-recevoir. (Matière civile), N° 260 en volgende. — Répertoire pratique de Droit belge. V° Exceptions et fins de non-recevoir, n° 291.

gevolg dat niets belet dat een tusschenvonnis, waardoor een onderzoeksmaatregel bevolen wordt, uitvoerbaar zou verklaard worden niettegenstaande beroep. Het verslag van den Raad van wetgeving drukt er speciaal op dat dergelijke beschikking nuttig is wanneer de verweerder zou pogen « noodeloos de rechtspleging te rekken ».

• Aanstelling van pleitbezorger.

Onder de vroegere wetgeving was de aanstelling van pleitbezorger volstrekt niet vereischt in een procedure van echtscheiding. Deze was het eenig burgerlijk geding waarin de verplichte tusschenkomst van pleitbezorger was uitgeschakeld. Inderdaad, nergens was in den tekst van de vorige wetgeving de tusschenkomst van pleitbezorgers voorzien. Art. 242 maakte gewag van den raadsman; art. 243 van den volmachtdrager, doch nergens was er spraak van de tusschenkomst van een avoué. Deze laatste kon stellig de partij vertegenwoordigen, doch zijn tusschenkomst was facultatief en niet verplichtend. Aan dit beginsel is door de rechtspraak nooit getwijfeld geworden. Het was gerechtvaardigd door de bewoordingen van verschillende teksten der bijzondere procedure die voor de zaken van echtscheiding in het Burgerlijk Wetboek was voorzien.

Nooit was er door iemand over dezen toestand geklaagd; integendeel meermaals was in dit feit het sterkste argument gevonden opdat ook in andere zaken de tusschenkomst van den avoué facultatief zou gesteld worden.

De wet van 14 December 1935 schafte de bijzondere rechtspleging af en onderwierp de vraag van echtscheiding, voor de rechtbank ten gronde, aan de gewone vormen van het burgerlijk procesrecht. Het viel niet te betwijfelen dat de tekst van het art. 241 zooals hij in de wet van 1935 voorkwam, de verplichte tusschenkomst van de pleitbezorgers voorzag. Zeggen dat een geding zal gevoerd worden in den vorm van het gewoon recht heeft natuurlijk als gevolg de toepasselijkheid der bepalingen van ons burgerlijk procesrecht, dat in alle burgerlijke zaken de verplichte tusschenkomst van den pleitbezorger als vertegenwoordiger der partijen voorziet. Niet alleen zou dus de eischer een pleitbezorger hebben dienen aan te stellen, doch ook de verweerder, waarvan in de afgeschafte teksten uitdrukkelijk werd voorzien dat hij mocht verschijnen hetzij in persoon, hetzij door middel van een volmachtdrager, zou door avoué dienen vertegenwoordigd te worden.

Zoo hadden trouwens de leden van den Raad van wetgeving, die het wetsontwerp hadden voorbereid, het ook gemeend. In den tekst van hun verslag leest men het volgende: « De vrijheid die men thans heeft om de tusschenkomst van een pleitbezorger in te

roepen, wordt een verplichting. Er bestaat geen enkele reden om onder dit opzicht een onderscheid te maken tusschen een echtscheidingsgeding en een ander. Met het huidige stelsel, hoewel de tusschenkomst der pleitbezorgers facultatief is, wordt zij, bij haast alle rechtbanken, en inzonderheid te Brussel, ingeroepen; daaruit blijkt wel het nut van hun optreden in deze zaken. »

Ook het verslag van Senator Graaf Goblet d'Alviella en zijn redevoering in den Senaat vermelden beiden dat als gevolg van den terugkeer tot het gewoon recht voor de echtscheidingszaken de tusschenkomst van den pleitbezorger verplichtend gesteld wordt (1).

Deze maatregel was werkelijk onbegrijpelijk en zonder eenigen twijfel is tijdens de bespreking in de Kamer van Volksvertegenwoordigers de bedoeling van het nieuw artikel 241 op dit gebied aan de algemeene aandacht ontsnapt. Zulks is geenszins te verwonderen wanneer men nagaat dat de besprekingen in de Kamer plaats hebben gehad elf jaar na deze van den Senaat, dat het verslag van de Kamercommissie vóór vele jaren opgesteld door den heer Pierco, volstrekt niet gewaagt van deze kwestie en slechts enkele algemeenheden bevat en eindelijk dat de verplichte aanstelling van pleitbezorger niet voorspoot uit een duidelijke bepaling, waarop de algemeene aandacht zou gevallen zijn en die zonder twijfel algemeen verzet zou hebben uitgelokt, doch wel *onrechtstreeks* uit het feit dat artikel 241 de procedure van echtscheiding onderwierp aan den gewonen vorm der rechtspleging in burgerlijke zaken. Klaarblijkelijk heeft niemand hierbij gedacht dat zulks dergelijk gevolg na zich zou slepen. Bij de talrijke parlementsleden, waarmee wij over deze kwestie spraken, was er geen enkel die aan dit gevolg gedacht had.

Dat deze maatregel niet kon behouden blijven lag voor de hand. Was hij immers niet volledig tegen den geest van de laatste wetgeving? Voortdurend was in den laatsten tijd de tusschenkomst van den pleitbezorger op allerlei gebied facultatief gesteld geworden, zoo in huishuurzaken, herziening en verbreking van handelshuurovereenkomsten, beroep tegen de vonnissen van vrederechters. Terwijl nu deze geest meer en meer veld won en op heilzame wijze de veel te hooge gerechtskosten kwam beperken, zou de wet van 14 December 1935 integendeel de verplichte tusschenkomst van den pleitbezorger ingevoerd hebben, daar waar ze vroeger nooit had bestaan. Dit besluit was des te gevaarlijker daar oneindig veel proceduren van echtscheiding begonnen waren zonder de tusschenkomst van een pleit-

(1) Parlementaire bescheiden: Senaat 1923-1924, blz. 99. — Parlementaire handelingen, zitting van 20 Februari 1924, 1923-'24, kol. 504.

bezorger en, ingevolge artikel 9 der wet van 15 December 1935, deze proceduren dienden voortgezet te worden volgens de nieuwe bepalingen.

Het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936 heeft aan dezen toestand verholpen. Thans is evenals vroeger de tusschenkomst van den pleitbezorger facultatief. Tegen dezen maatregel, die een toestand bekrachtigt die gedurende een eeuw heeft bestaan en aan iedereen voldoening heeft gegeven, kan werkelijk niet het minste bezwaar worden ingebracht, — ook niet vanwege de pleitbezorgers, daar hun ambt in zaken van echtscheiding steeds facultatief geweest is.

Daaruit volgt dus dat elk van de beide partijen, zoowel aanlegger als verweerder, geldig zal kunnen verschijnen vóór de Rechtbank, ofwel in persoon, ofwel door een pleitbezorger, ofwel door den drager eener volmacht. De partijen, die de verdediging hunner belangen aan een advocaat hebben toevertrouwd, — wat in bijna alle gevallen voorkomt — zullen dan ook praktisch handelen door aan hun raadsman een geregistreerde volmacht ter hand te stellen, die hem zal toelaten in hun plaats op te treden in heel de procedure ten gronde voor de Rechtbank van eersten aanleg. Op deze wijze zijn de verdediging der belangen en de vertegenwoordiging der partij vereenigd in den raadsman die tegelijkertijd den grond en den vorm van het proces zal kunnen verzorgen en er de volle verantwoordelijkheid zal kunnen van dragen.

Voorafgaandelijk stadium.

Aan de rechtspleging, welke de dagvaarding ten gronde voorafgaat, heeft de wetgever in beginsel niets willen wijzigen. De aanlegger is dus zooals vroeger gehouden in persoon zijn rekwesst aan te bieden aan den Voorzitter der Rechtbank; deze magistraat spreekt een bevel uit waarbij de partijen in verzoening voor hem worden ontboden en na deze verschijning in verzoening wordt de zaak verzonden naar de Rechtbank, waar er verslag gedaan wordt aan de Raadkamer, die het schorsingstermijn oplegt van zes maanden, dat in uitzonderlijke gevallen tot twee maanden kan worden verminderd.

De wet van 14 December 1935 heeft echter in het burgerlijk wetboek een nieuw artikel 239bis ingelascht, waarbij voorzien wordt dat, wanneer de aanlegger in het buitenland verblijft, hij gerechtigd is aan den Voorzitter van de Rechtbank zijn verzoekschrift te laten aanbieden door een bijzonderen lasthebber.

Deze bepaling is overgenomen uit het Duitsch Burgerlijk Wetboek (1).

(1) Verslag van den Raad van Wetgeving. — Documenten van den Senaat 1922-1923, blz. 198.

Men heeft vooral het geval voor oogen gehad van de vreemde vrouw gehuwd met een Belg, waarvan de echtgenoot naar België was teruggekeerd en die dus gehouden is haar procedure van echtscheiding voor een Belgische rechtbank in te leiden. Daar het wegens onvermogen soms zeer lastig voor haar kon zijn de reis naar België te ondernemen, is de aanbidding van het rekwesst door een specialen volmachtdrager een billijke maatregel gebleken. Deze gevallen, die in het jaar 1922, wanneer het verslag van den Raad van wetgeving werd opgesteld, veelvuldig voorkwamen, hebben thans stellig hun actualiteit verloren. De tekst onderscheidt trouwens geenszins tusschen man en vrouw, doch zegt in algemeene bewoordingen «de eischer», zoodat tusschen man en vrouw voor de toepassing van dit artikel geen onderscheid kan gemaakt worden.

Hetzelfde artikel 239bis gaat nog verder en laat den Voorzitter toe door een met redenen omkleed bevel aan de eischende partij, die in het buitenland verblijft, vrijstelling te verleenen van de verschijning voorzien door artikel 236 voor de aanbidding van het rekwesst, alsook van de verschijning in verzoening voorzien door artikel 238 en 239.

De twee alinea's van het nieuw artikel 239bis passen niet zeer logisch in mekaar. Inderdaad, in het eerste alinea wordt eerst en vooral als een absoluut recht aan de eischende partij, die in het buitenland verblijft, toegelaten haar rekwesst door een speciaal mandataris aan den Voorzitter aan te bieden. Dit houdt dus noodzakelijk in dat in elk geval dezen weg voor het aanbieden van het rekwesst zal mogen gekozen worden en dat de persoonlijke verschijning in geen enkel geval vereischt zal zijn. Het tweede alinea komt echter terug op dezelfde aangelegenheid en voorziet dat de Voorzitter de eischende partij kan ontslaan van de verschijning voorzien door artikel 236, dus van de persoonlijke verschijning voor de aanbidding van het rekwesst. Maar deze vrijstelling zal dan moeten verleend worden door een met redenen omkleed bevel en nadat de tegenpartij door den Voorzitter opgeroepen is geworden.

In werkelijkheid is de bedoeling van den wetgever geweest, zooals duidelijk uitkomt bij de lectuur van het verslag van den Raad van wetgeving, dat de mogelijkheid voor een partij, die in den vreemde verblijft, om door een bijzonderen lasthebber haar vraag aan den Voorzitter te laten overhandigen zonder gehouden te zijn persoonlijk te verschijnen, afhangt van de beslissing welke de Voorzitter desaangaande zal nemen.

Als voorwaarde voor het bekomen van deze gunst zijn dus drie elementen vereischt: 1) het bewijs dat de eischende partij in het buitenland verblijft; 2) het aanbieden van een verzoekschrift tot echtscheiding

aan den Voorzitter door een speciaal gevolmachtigde; 3) de oproeping van den verweerder:

Indien aldus de Voorzitter de overtuiging heeft gekregen dat het nuttig is de eischende partij van de verschijning te ontslaan, zal hij zijn bevel in dien zin uitspreken en zal hij tegelijkertijd de eischende partij vrijstelling verleen en zoowel van de persoonlijke verschijning voor de aanbieding van het rekest als van de verschijning in verzoening en hij zal door hetzelfde bevelschrift bevelen dat de eisch en de stukken aan den Prokureur des Konings medegedeeld worden en alles worde overgemaakt aan de Rechtbank.

In de praktijk zal men dus voor dit bepaald geval in het dispositief van het inleidend rekest aan den Voorzitter moeten vragen de maatregelen te nemen voorzien door artikel 239bis.

Schorsingstermijn.

Wat den duur van het schorsingstermijn betreft heeft de nieuwe wetgeving niets gewijzigd aan dezen welke in 1905 in voege was gebracht. Het termijn zal dus zes maanden bedragen en zal slechts in uitzonderlijke omstandigheden kunnen herleid worden tot een minimum van twee maanden.

Het ontwerp van den Raad van wetgeving had voorgesteld aan de Rechtbank de macht te verleen in deze uitzonderlijke omstandigheden niet enkel het termijn te herleiden tot twee maanden, maar het zelfs volledig af te schaffen. Deze maatregel, die aangenomen was geworden door de commissie van justitie, werd door den Senaat verworpen.

De tekst van het oud artikel 240 was door den Raad van wetgeving in zijn ontwerp gewijzigd geworden uitsluitend om deze eventuele afschaffing van het schorsingstermijn te voorzien. Nu deze bepaling verworpen werd was het eigenlijk volstrekt onnoodig geworden het artikel 240 te wijzigen. Inderdaad, de eenige wijziging welke zich in den nieuwen tekst tegenover den oude voordoet is dat het termijn van zes maanden een aanvang neemt vanaf het oogenblik dat de partijen tegensprekelijk voor den Voorzitter verschenen zijn, of moesten verschijnen, terwijl de vroegere tekst voorzag dat het termijn aanving te rekenen van den dag waarop het bevel van de verwijzing naar de Rechtbank werd verleend. Daar echter ten allen tijde dit bevel van verwijzing naar de rechtbank onmiddellijk na de verschijning in verzoening en op denzelfden dag als deze verschijning werd uitgesproken, had natuurlijk de wijziging alle belang verloren.

Door den nieuwen tekst voorzien voor artikel 240 door de wet van 14 December 1935 was er echter een moeilijkheid in het leven geroepen, die aan de algemeene aandacht was ontsnapt. Inderdaad, van

welk oogenblik zou het schorsingstermijn aanvangen bij de gevallen voorzien in artikel 239bis, waar de Voorzitter de partijen ontslaat van de tegensprekelijke verschijning voor hem. Met den ouden tekst van artikel 240 zou zich hier geen moeilijkheid hebben voorgedaan, daar deze als uitgangspunt het bevel van de verwijzing naar de Rechtbank aannam: doch thans stond in de wet dat als uitgangspunt diende de dag der contradictoire verschijning. Voor die gevallen, waarin door den Voorzitter vrijstelling van deze contradictoire verschijning werd verleend, was er geen oplossing.

Hieraan is verholpen geworden door het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936, dat artikel 240 heeft gewijzigd in dien zin dat voortaan het schorsingstermijn ingaat vanaf het bij artikel 238 voorziene bevelschrift, t.t.z. het bevelschrift dat de verschijning in verzoening beveelt en dat dus in de praktijk steeds den datum draagt van den dag zelf der aanbieding van het verzoekschrift tot echtscheiding.

Voor de gevallen waarin vrijstelling van de verschijning is verleend is de datum van het bevelschrift, dat desaangaande beslist, het uitgangspunt van het schorsingstermijn.

In de praktijk komt dit alles dus hierop neer dat het schorsingstermijn zal beginnen te loopen vanaf den eersten dag waarop de eischende partij haar verzoekschrift aan den Voorzitter aanbiedt.

Publiciteit.

De wet van 14 December 1935 is er bijzonder om bekommerd dat de dagvaarding in elk geval aan de verwerende partij zou toekomen. Het nieuw artikel 242 voorziet dan ook dat wanneer de dagvaarding niet aan deze partij in persoon werd overhandigd en deze partij verstek maakt, de Rechtbank, vooraleer over den grond der zaak te beschikken, kan bevelen dat in één of meer dagbladen een bericht geplaatst worde om de verwerende partij van den tegen haar ingestelden eisch kennis te geven. Dit artikel zegt volstrekt niets over de wijze waarop deze publiciteit dient te gebeuren en geeft ook den vorm niet aan waarin het bericht zal moeten geplaatst worden.

Het nieuw artikel 247 voorziet denzelfden maatregel voor de vonnissen en arresten bij verstek, wanneer de beteekening van deze rechterlijke beslissingen niet aan den persoon gedaan werd. De Rechtbank of het Hof, die uitspraak gedaan hebben, kunnen gelasten dat het vonnis of arrest bij uittreksel in één of meer bladen zal bekendgemaakt worden en zulks in de door de Rechtbank of het Hof vast te stellen termen. De bedoeling is natuurlijk dat deze termen dusdanig zullen gekozen worden

dat op geen enkele wijze het publiek in kennis kan gesteld worden met de feiten, die aan den grond liggen van de procedure van echtscheiding.

Zoomin voor de dagvaarding als voor de uitspraak bestaat hier voor de Rechtbanken eenige verplichting. Het is stellig te verhoppen dat het bevel tot publicatie slechts in uitzonderlijke gevallen zal genomen worden. Eerst en vooral mag men zich niet te veel illusies maken over het nuttig effect van dergelijke publicatie in de bladen. Het is daarbij ten zeerste gewenscht dat aan een echtscheidingsprocedure zoo weinig mogelijk ruchtbaarheid worde gegeven. Hoe dikwijls gebeurt het niet dat een verweerder, die zich volkomen schuldig acht en niet verlangt zich te verdedigen, verkiest niet voor de Rechtbank te verschijnen en in de grootst mogelijke stilte de procedure van echtscheiding, welke zijn fout en schande aan de kaak stelt, haar gang te laten gaan, hoofdzakelijk met de bedoeling alle ruchtbaarheid te vermijden. Wanneer nu de Rechtbanken de gewoonte zouden aannemen in al dergelijke gevallen de inlassching in de bladen te gaan bevelen, zou daarmee werkelijk niemand gebaat zijn. Het komt mij voor dat deze maatregel enkel zou dienen genomen te worden waar de Rechtbank, naar gelang de omstandigheden van de zaak, eenige reden heeft om te vermoeden dat er bedrog of verschalking in het spel zou zijn. Buiten deze gevallen dient de publiciteit in de bladen in de grootst mogelijke mate vermeden te worden.

Dit is trouwens ook de bedoeling geweest van den wetgever, waar hij in het nieuw artikel 253 het opnemen van de debatten in de dagbladen verbiedt op straf van een geldboete van 100 tot 2000 Fr. en van een gevangenisstraf van 8 dagen tot 6 maanden, of van slechts een dezer straffen.

Er is zeker eenige tegenstrijdigheid tusschen deze strenge verbodsmaatregelen, die onvoorwaardelijk dienen goedgekeurd te worden, en de luxe van publicatie, welke door de Rechtbank zelf kan bevolen worden, al weze het dan ook nog in bescheiden termen.

De Rechtbanken zullen stellig een zeer matig gebruik maken van deze mogelijkheid, des te meer dat voor de inleidende dagvaarding de wet niet voorziet in welken vorm deze publicatie dient te geschieden en zich hierbij zeer betreurenswaardige misbruiken zouden kunnen voordoen.

Inleiding van de vraag voor de rechtbank ten gronde.

De vraag van echtscheiding dient ten gronde ingeleid te worden door een gewone dagvaarding voor de Rechtbank van Eersten Aanleg. Het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936 voorziet dat de bijzondere kamer, waar de zaken van echtscheiding

worden opgeroepen, op het exploit zal aangeduid worden alsmede dag en uur voor de verschijning. Het verwaarloozen van deze formaliteiten zou natuurlijk de ongeldigheid van de dagvaarding voor gevolg hebben.

Deze bepaling van het nieuw artikel 241 laat toe te vermijden dat de zaak van de echtscheiding voorafgaandelijk zou ingeleid worden met de gewone zaken bij de algemeene rolaoproeping om dan naar een speciale kamer te worden verzonden, daar verschillende malen te worden opgeroepen om dan eindelijk vastgesteld te kunnen worden voor pleidooi. Al deze onnuttige formaliteiten zouden bezwaarlijk kunnen vervuld worden door de in persoon verschijnende partij. Hunne afschaffing drong zich dan ook op. Er zal dus volgens de nieuwe wet rechtstreeks dienen gedagvaard te worden vóór de kamer waar de zaken van echtscheiding worden gepleit.

Vierde alinea van het nieuw artikel 241 voorziet ook nog een afwijking van den algemeenen regel dat de exploten ofwel aan persoon ofwel aan de woonplaats dienen beteekend te worden. Daar meestal de vrouw gemachtigd is tijdens het geding de echtelijke woning te verlaten is er thans voorgescreven dat, wanneer de vrouw in een procedure van echtscheiding woonplaats heeft gekozen, de beteekening van de exploten aan deze woonplaats dient te geschieden. Dit is de bekrachtiging van een regel die reeds lang door de rechtspraak was aangenomen.

Hoe zal nu het inleidend exploit eruit zien?

De bijzondere formaliteit die opgelegd was door het oud artikel 241, om aan hoofde van de dagvaarding een kopij te beteekenen van het rekwest van echtscheiding is niet meer noodzakelijk vereischt daar de vroegere tekst eenvoudig is afgeschaft en door geen enkele bepaling op dit punt is vervangen.

In principie zou het inleidend exploit dus enkel dienen te beantwoorden aan de bepaling van artikel 261 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging en slechts een summie uiteenzetting moeten bevatten van de middelen waarop de vraag gesteund is.

Het spreekt vanzelf dat wanneer, zooals het vroeger geschiedde, toch het inleidend rekwest ten hoofde der dagvaarding wordt beteekend en de eischer verwijst naar de in het rekwest uiteengezette omstandigheden om zijne vraag te rechtvaardigen, de dagvaarding voldoende zal gemotiveerd zijn en aan alle vereischten der wet zal beantwoorden.

Daar het echter niet meer noodzakelijk is het rekwest te beteekenen, stelt zich hier een vraagstuk betreffende de verhouding van het rekwest tot echtscheiding en het inleidend exploit. Tijdens de vroegere procedure was de zaak eenvoudig. Artikel 236

schreef voor, dat het rekwest in echtscheiding de feiten moest detailleeren en daar dit zelfde rekwest verplicht moest beteekend worden ten hoofde van de dagvaarding, diende ten slotte de uiteenzetting van de feiten, zooals ze in het rekwest geschied was, als basis van de procedure ten gronde. Er was hier dus een noodzakelijk en nuttig verband tusschen de voorbereidende procedure en het geding ten gronde en het kader waarbinnen de Rechtbank uitspraak moest doen was streng getrokken.

Het is stellig te vreezen, dat met de nieuwe procedure op dit punt moeilijkheden zullen voorkomen. Het rekwest van echtscheiding heeft thans klaarblijkelijk enkel belang voor de voorafgaandelijke procedure.

De inleidende dagvaarding van haar kant beantwoordt aan alle vereischten van de wet, wanneer de middelen summier worden aangeduid, en zij kan dus in veel beknoptere vorm worden opgesteld dan een rekwest tot echtscheiding, dat de feiten moet detailleeren. Zij is ook niet meer zoo streng als het vroeger het geval was, gebonden aan het rekwest van echtscheiding, dat vroeger samen met de dagvaarding moest beteekend worden. In welke mate kunnen de middelen van de dagvaarding afwijken van de feiten, gedetailleerd in het rekwest? Zonder twijfel dient er tusschen hen een innig verband te bestaan, daar het beide documenten zijn, waarvan de inhoud berust op een zelfde oorzaak en streeft naar een zelfde doel, doch, uit den tekst zooals hij thans voorkomt, valt met zekerheid af te leiden, dat de Rechtbank voor het beoordeelen van de feiten, wanneer deze b.v. door een getuigenverhoor — zooals dit in de meeste gevallen voorkomt — zullen moeten bewezen worden, een veel grootere vrijheid van appreciatie zal hebben dan zulks vroeger het geval was.

Welke oneindige discussies hadden er niet steeds plaats voor vele Rechtbanken aangaande de kwestie te weten welk de graad is van nauwkeurigheid die de uiteenzetting der feiten in het inleidend rekwest diende te hebben, of het mogelijk was deze feiten in den verderen loop der procedure nog te volledigen, of nieuwe feiten mochten ingeroepen worden e. z. m. Dit laatste punt is zelfs een van de klassieke twistvragen die, zooals algemeen bekend, door Laurent in bevestigenden zin, door de meeste andere auteurs integendeel in ontkennenden zin werd beantwoord. (1)

Daar nu de procedure in echtscheiding, van het oogenblik dat ze aanhangig gemaakt wordt voor de

Rechtbank ten gronde, volledig gelijkgesteld is met de procedure in gewone zaken, is het onbetwistbaar dat de summiere uiteenzetting, bevat in de inleidende dagvaarding, op uitvoerige wijze verder zal mogen ontwikkeld worden in latere besluiten, zooals dit in alle gewone procedure voor de burgerlijke rechtbank wordt aangenomen.

Welke zal nu de verhouding zijn van de feiten die op uitvoerige wijze worden uiteengezet in de besluiten, tegenover deze die in het rekwest van echtscheiding werden aangehaald. Het komt me voor dat met de procedure, zooals ze thans dient te geschieden, de breede opvatting van Laurent terug zal dienen in aanmerking genomen te worden.

Het rekwest van echtscheiding heeft uitsluitend als doel den Voorzitter in te lichten aangaande de gronden, waarop men zich steunt om de echtscheiding te vragen, zulks ten einde dezen magistraat toe te laten de verzoening, zoo mogelijk, te bewerkstelligen. Voldoet het rekwest aan deze vereischten, dan is het zonder twijfel geldig, ook al worden de feiten slechts op zeer beknopte wijze aangeduid. Het komt er voor den Voorzitter slechts op aan in algemeen zinn te weten waarop de eisch wordt gesteund. De inleidende dagvaarding van haar kant, die slechts enkele summier gegevens hoeft te bevatten, zal veel beknopter mogen zijn dan het rekwest, op voorwaarde dat men in latere besluiten de feiten uitvoerig en nauwkeurig aanhaalt. In elk geval zal, naar mijn oordeel, aan alle vereischten voldaan zijn, wanneer de feiten, waarvan men het getuigenbewijs aanbiedt, passen in het kader dat door het rekwest getrokken is. Er is geen ernstige reden om dewelke nieuwe feiten van denzelfden aard als diegene die in het rekwest waren vermeld, niet zouden mogen worden aangehaald, of om dewelke enkele algemeen aangegeven feiten niet zouden mogen worden uitgebreid en meer nauwkeurig bepaald. Daar heel de procedure ten gronde nu in den gewonen vorm der burgerlijke gedingen geschiedt, en zelfs het inleidend rekwest niet meer ten hoofde der dagvaarding dient beteekend te worden, is op dit gebied thans ook zonder twijfel dezelfde breedheid van appreciatie geboden als in de gewone acties, waarin men steeds feiten ter zake dienende acht wanneer ze, in het kader van de dagvaarding, bijdragen tot het ontdekken van de waarheid, wat toch, in zake van echtscheiding evenals in alle andere processen, het laatste en eenige doelwit blijft.

Het ware te hopen dat de tegenwoordige wijziging der rechtspleging zal bijdragen tot de beperking van de weinig verkwikkelijke betwistingen aangaande de kwestie te weten of sommige feiten, die een partij vraagt te bewijzen, wel haarlijn overeenkomen met de gegevens van het rekwest.

(1) Zie de uitstekende uiteenzetting van deze twistvraag in het boek van Arthur Pierard. *Divorce et séparation de corps*. Deel I, blz. 521 en volgende.

Neerlegging der dossiers.

De vroegere rechtspleging voorzag in het oud artikel 245 de aanstelling van een rechter-verslaggever. De dossiers moesten dus noodzakelijk op voorhand aan de Rechtbank medegedeeld worden, opdat deze verslaggever ze zou kunnen inzien. Het nieuw artikel 241, zooals het gewijzigd was geworden door de wet van 14 December 1935, bracht heel de proceduur ten gronde terug tot het gewone recht en schafte dan ook de aanstelling van den rechter-verslaggever af. Dit had dus voor gevolg, dat een voorafgaandelijke nederlegging van de dossiers overbodig werd. De Rechtbank kreeg dan slechts de gelegenheid te oordeelen over de regelmatigheid van de proceduur — en namelijk van al de formaliteiten, opgelegd in het eerste stadium — na de pleidooien, wanneer de dossiers op het bureel werden nedergelegd.

Zeer terecht heeft men er zich rekenschap van gegeven, dat deze manier van handelen voor de proceduur van echtscheiding niet de beste was. Inderdaad, wanneer het voorkwam dat de Rechtbank een onregelmatigheid in de proceduur vaststelde werd het zuiver tijdverlies de zaak volledig te pleiten. Het was dus ten zeerste wenschelijk, dat de Rechtbank, zooals het vroeger bestond, op voorhand kennis van de proceduur zou krijgen. Deze maatregel wordt terug ingevoerd door het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936, waarbij aan het nieuw artikel 241 een vijfde alinea wordt toegevoegd, dat bepaalt dat de dossiers ten minste acht dagen vóór de terechtzitting, die voor de pleidooien is vastgesteld, ter griffie moeten neergelegd worden.

Al is het beginsel der nederlegging op zichzelf uitstekend, toch lijkt ons het termijn van « ten minste 3 dagen », dat door het Koninklijk Besluit wordt opgelegd, wat al te lang. Niet enkel was het niet de gewoonte tot nog toe de nederlegging van de bundels zoo lang op voorhand te doen; het is werkelijk ook niet onontbeerlijk. Een van de magistraten, die in de Rechtbank zetelt, hoeft slechts de enkele stukken, welke zich in den bundel bevinden, vluchtig te overzien om zich dadelijk te kunnen rekenschap geven van de regelmatigheid der proceduur. Een nederlegging een paar dagen op voorhand is steeds voldoende geweest om dit nazicht in de beste voorwaarden toe te laten. De lange termijn voor de nederlegging van de bundels gaat trouwens met meerdere bezwaren gepaard. Immers, het gebeurt niet zelden dat exploten, welke betrekend werden binnen de wettelijk voorgeschreven termijnen, een paar dagen op het bureel der registratie blijven alvorens de origineelen in het bezit kunnen komen van den raadsman der partij. Op die wijze wordt het onmogelijk de dossiers acht dagen

vóór de oproeping van de zaak neder te leggen en is het b.v. uitgesloten in het geval de echtscheiding de plano kan toegestaan worden, vonnis van verstek te nemen op de inleidende zitting.

Op dit voorschrift betreffende de nederlegging acht dagen op voorhand, is trouwens geen sanctie voorzien en het zullen dus de gebruiken van de Rechtbanken zijn, welke in de praktijk den uitersten dag voor de nederlegging van de dossiers zullen bepalen.

Getuigenverhoor.

De nieuwe wetgeving wijzigt niets aan de beginselen, die voor het getuigenverhoor werden vastgelegd in de bepalingen der wet van 11 Februari 1905. De bewoordingen zijn eenigszins veranderd geworden, doch aan den geest is niets gewijzigd.

Enkel dient opgemerkt te worden, dat tengevolge van de algemeene bepaling van artikel 241, waardoor de proceduur wordt herleid tot het gewone recht, het niet meer vereischt is onmiddellijk na de uitspraak van het tusschenvonnis, dat het getuigenverhoor beveelt, de volledige lijst van de getuigen, welke men zich voorstelt te doen hooren, aan de Rechtbank te overhandigen, zooals dit voorgeschreven was door het vroegere artikel 249. Men hoeft thans bij het uitspreken van het tusschenvonnis geen mededeeling te doen van zijn getuigen en het zal voldoende zijn, zooals in alle burgerlijke zaken, naam, beroep en woonplaats van de getuigen aan de tegenpartij te beteekenen, ten minste drie dagen vóór het getuigenverhoor, overeenkomstig artikel 261 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging.

Nadat dit beginsel door de wet van 14 December 1935 was aangenomen geworden, was nochtans het oud artikel 252, gewijzigd door de wet van 11 Februari 1905, in voege gebleven, waarin vermeld stond dat elk vonnis, dat een getuigenverhoor beval, den naam van den rechter-commissaris en de namen van de getuigen moest vermelden. Zulks was een van de tegenstrijdigheden, die met de wet van 14 December 1935 in voege waren gekomen en waaraan wederom het Koninklijk Besluit van 6 Februari 1936 een einde heeft gesteld door eenvoudig het onnuttig geworden artikel 252 af te schaffen.

Eindelijk dient er nog opgemerkt te worden dat het nieuw art. 249 verklaart dat het art. 293 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet van toepassing is op de beschikkingen in zake echtscheiding. Dit artikel voorziet dat een getuigenverhoor, dat nietig verklaard is tengevolge eener fout van den pleitbezorger of den deurwaarder, niet zal herbegonnen worden, doch dat de partij er de kosten van zal kunnen terugvorderen, zelfs met schade.

vergoeding, in geval van klaarblijkelijke nalatigheid der ministerieele ambtenaren. Wanneer deze regel een goede waarborg is opdat de formaliteiten van het getuigenverhoor behoorlijk zouden worden nageleefd, is toch de echtscheiding een al te gewichtige procedure opdat haar lot volledig zou kunnen afhangen van een nalatigheid van een pleitbezorger of deurwaarder.

Verzet.

De mogelijkheid verzet aan te teekenen tegen de vonnissen van echtscheiding, gewezen bij verstek, is een van de belangrijkste nieuwigheden, die door de jongste wetgeving in voege zijn gebracht. Er bestond geen enkele ernstige reden om dewelke het Burgerlijk Wetboek het verzet tegen vonnissen bij verstek in zake echtscheiding niet voorzag. Zooals het verslag van den Raad van Wetgeving het zeer juist doet opmerken, behooren deze zaken integendeel tot degenen, waarin het hoogstnoodig is er voor te zorgen, dat de verweerder volledig zijn rechten zou kunnen doen gelden en tot het uiterste zijn verdediging zou kunnen voordragen. Hetzelfde verslag doet uitschijnen, hoezeer het te vreezen is dat juist in zake van echtscheiding verduistering van exploitanten zich gemakkelijk zou kunnen voordoen en rechtvaardigt hierdoor de maatregelen van publiciteit, welke wij hooger reeds besproken hebben.

Ten einde de verdediging van den verweerder in de grootst mogelijke mate te waarborgen, is dan ook het recht erkend geworden verzet aan te teekenen tegen de vonnissen bij verstek.

Wat het termijn van verzet betreft heeft ook hier wederom het Koninklijk Besluit van 6 Februari 1936 een wijziging moeten brengen aan den tekst van artikel 247 van het Burgerlijk Wetboek, zooals dit door de wet van 14 December 1935 was uitgewerkt geworden. Deze laatste wet had in het artikel 247 de mogelijkheid voorzien van de bekendmaking van een vonnis bij verstek door afkondiging bij uittreksel in de dagbladen. Dit gedeelte van het artikel was bijzonder slecht opgesteld, het voorzag dat « de Voorzitter » deze afkondiging beval, zonder dat men kon gissen van welken voorzitter hier sprake was, daar men hier te doen had met een procedure, hangende voor de Rechtbank ten gronde; het voegde er ook aan toe dat dit bevel tot afkondiging geschiedde « op eenvoudig verzoek », zonder dat men kon vermoeden van wie dit verzoek zou moeten uitgaan. Inderdaad, het had geen zin te voorzien dat de aanlegger zelf het nuttig zou oordeelen dergelijk verzoek in te dienen en, vanwege den verweerder, die niet van de procedure op de hoogte was, was zulk verzoek natuurlijk uitgesloten; trouwens voor het geval de verweerder kennis van de

procedure had gekregen was alle verzoek tot afkondiging in de bladen van zijnentwege volkomen overbodig.

Steunende op dezen weinig fraaie tekst van artikel 247, bepaalde dan het artikel 248 voor de termijnen van verzet: twee maanden met ingang van de laatste akte tot beteekening; een maand te rekenen van de beteekening indien deze aan persoon gedaan werd. De termijn van twee maanden werd dus opgelegd voor de rechterlijke beslissingen gewezen bij verstek, waarvoor een bekendmaking in de bladen was bevolen geworden; daar echter dit bevel tot bekendmaking volstrekt niet noodzakelijk was, stond er geen datum vast voor het uitgangspunt van den termijn van verzet bij vonnissen die niet aan persoon waren beteekend geworden.

Aan dezen toestand is ook door het Koninklijk Besluit van 6 Februari 1936 een einde gesteld geworden. De termijn van verzet is thans *één maand* wanneer de beteekening van het vonnis aan persoon geschiedt is en *twee maanden* in al de andere gevallen, te rekenen vanaf de beteekening ofwel vanaf de bekendmaking in de bladen, zoo deze bevolen is geworden.

Innig verwant met de rechtspleging van verzet is het vraagstuk van de peremptie bij de vonnissen bij verstek. Deze peremptie, voorzien door artikel 156 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, kon onder het systeem van onze vroegere wetgeving in onze procedure niet toegepast worden. Inderdaad, volgens den zin van artikel 156 was deze bijzondere peremptie slechts denkbaar daar waar de mogelijkheid open stond verzet aan te teekenen tegen het vonnis bij verstek. Daar deze mogelijkheid vroeger in zake echtscheiding was uitgesloten, heeft dan ook onze Belgische rechtspraak steeds aangenomen, dat de peremptie van artikel 156, voor niet-uitvoering van het vonnis binnen den termijn van zes maanden, op zaken van echtscheiding niet toepasselijk was.

Van het oogenblik echter, dat de rechtspleging geschiedt volgens de regels van het gewone recht en dat het verzet tegen de vonnissen bij verstek mogelijk wordt, zou ook de peremptie van artikel 156 dienen toegepast te worden. Dit is de solutie, welke aangenomen is geworden in Frankrijk sedert het in voege komen van de wet van 18 April 1886. (1)

Onze wetgever heeft niet gewild dat dit in ons nieuw stelsel het geval zou zijn en het nieuw artikel 249 voorziet dan ook uitdrukkelijk, dat het artikel 156 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging betreffende de peremptie, niet van toepassing zal zijn op de beschikkingen in zake echtscheiding.

(1) Zie Piérard : Divorce et séparation de corps : Tome II, Nr. 510.

Zulks is stellig een uitstekende maatregel, daar omstandigheden van materieel belang en zelfs van zeer hoog moreel belang van aard kunnen zijn de uitvoering van rechterlijke beschikkingen in zake echtscheiding tijdelijk te verdagen. Het zou stellig onlogisch zijn een peremptie toe te passen op een procedure, welke de wetgever met opzet langdurig heeft gemaakt in de hoop aldus de kans op verzoening van de partijen zoolang mogelijk open te laten.

Tegenvordering.

Het toelaten van de tegenvordering in zake echtscheiding is eveneens een nieuwigheid, die zeer groote praktische gevolgen zal hebben. Het invoeren van dezen maatregel dient onvoorwaardelijk goedgekeurd te worden. Het heeft geen zin dat, wanneer tusschen twee partijen al de voorafgaandelijke formaliteiten reeds vervuld zijn geworden, bij de vraag van echtscheiding ingeleid door een van beiden, dezelfde formaliteiten nog eens zouden dienen herhaald te worden, wanneer de tegenpartij ook beslist tot het inleiden eener zelfde vraag. Hoe dikwijls gebeurt het niet, dat twee echtgenooten sinds geruimen tijd gescheiden leven, dat ze beiden volkomen afzonderlijk hun weg zijn gegaan en dat enkel de vrees voor de rechterlijke formaliteiten en vooral voor de hooge gerechtskosten den aanvang van de procedure heeft tegengehouden. Wanneer dan één van beide partijen de zaak doordrijft en een rekest tot echtscheiding neerlegt, is het uiterst gewenscht dat de tegenpartij de gelegenheid hebbe zonder veel kosten en zonder groote moeilijkheden in den loop van het geding ook te doen gelden, dat niet alle grieven uitsluitend ten haren laste dienen gelegd te worden en dat er misschien reden bestaat de echtscheiding uit te spreken ten laste van beide partijen, of zelfs ten haren voordeele alleen.

De wetgever heeft dit middel tot het uiterste vereenvoudigd en heeft beslist, dat de tegenvorderingen kunnen ingesteld worden bij enkele akte van conclusiën. Er is dus geen enkele formaliteit voorzien en een eenvoudig besluit ter zitting zelf genomen, zelfs zonder voorafgaandelijke beteekening aan de tegenpartij, zal beantwoorden aan den geest van de wet. De mogelijkheid om een tegenvordering in te dienen door besluiten, ontnemt natuurlijk aan den belanghebbende het recht niet den gewonen weg eener afzonderlijke hoofdactie te volgen. In de praktijk nochtans zal zulks zonder twijfel niet meer gedaan worden, daar men niet zou kunnen inzien welk belang dergelijke procedure voor wie ook zou kunnen bieden.

Wanneer ook de mogelijkheid der tegenvordering in echtscheidingszaken uitstekend is, brengt deze

rechtspleging een zeer groot gevaar mede. Het is niet uitgesloten, dat een verweerder, die enkel verlangt zooveel mogelijk tijd te winnen, op het laatste oogenblik een tegenvordering zou inleiden, enkel en alleen met het doel de beslissing over de hoofdvraag zoolang mogelijk uit te stellen. De mogelijkheid kan zich ook voordoen, dat, wanneer de hoofdvraag in staat van wijzen is, zoo b.v. wanneer er aanleiding bestaat de echtscheiding de plano uit te spreken ingevolge het voortbrengen van een vonnis van veroordeeling, de tegenvordering slechts zal kunnen berecht worden na een getuigenverhoor of een anderen maatregel van onderzoek. Zal in deze gevallen het indienen van den tegeneisch het be-rechten van den hoofdeisch kunnen tegenhouden? Hier zal het algemeen beginsel, dat de tegenvordering de beslissing over den hoofdeisch niet mag vertragen, dienen toegepast te worden, zooals dat in de rechtspraak altijd werd aangenomen. De Rechtbank zal dus volkomen over de hoofdvraag ten gronde kunnen beslissen en voor den tegeneisch afzonderlijk een onderzoeksmaatregel bevelen. (1)

Het feit, dat aldus in de eene zaak de echtscheiding reeds zou uitgesproken zijn, terwijl in de andere het onderzoek nog dient voortgezet te worden, is van geen belang daar volgens de bestaande rechtspraak de echtscheiding nog zal kunnen uitgesproken worden in het voordeel van den oorspronkelijken verweerder, niet alleen nadat de echtscheiding reeds in het voordeel van aanlegger zou zijn toegestaan, maar zelfs, volgens een indrukwekkende jurisprudentie, na de uitspraak (thans de overschrijving) van de echtscheiding door den ambtenaar van den Burgerlijken Stand.

Het moreel belang van den oorspronkelijken verweerder eischt, dat ook over zijn vraag recht zou kunnen gesproken worden, hoever ook de actie van oorspronkelijken aanlegger moge gevorderd zijn.

De Rechtbank zal dezen regel nochtans niet als iets absoluuts dienen te beschouwen en zal zich hoofdzakelijk moeten laten leiden door de omstandigheden van de zaak. Over het algemeen is het zeer wenschelijk, dat de hoofdvraag en de tegeneisch tegelijkertijd zouden kunnen gevonnist worden en de feitelijke omstandigheden kunnen dusdanig zijn dat zelfs, wanneer de beslissing over de hoofdvraag hierdoor eenige vertraging moest lijden, het ten eerste in het belang kan wezen van een goede rechtsbedeeling, dat de tegeneisch tegelijkertijd kunne worden behandeld. Alles zal hier dus afhangen van het beleid van de Rechtbank en van de feitelijke omstandigheden der zaak.

(1) Cass. fr. 15 Juli 1885. D. P. 1886, I, 248. — Gent, 4 December 1924. Pas. 1925, II, 41.

Beroep.

Principieel zijn, wat het beroep betreft, de regelen der vroegere wetgeving behouden gebleven. In het nieuw artikel 262 zijn enkel een paar aanpassingen ingelascht geworden, naar aanleiding van de nieuwe rechtspleging van verzet en van reconventie, die heden is toegelaten.

Wanneer thans de mogelijkheid van verzet tegen een vonnis bij verstek is opengesteld, deed zich de vraag voor of de termijn van het beroep slechts een aanvang zou nemen na het verstrijken van den termijn van verzet. Een bevestigende oplossing zou zonder twijfel zeer groote nadeelen na zich gesleept hebben en zou volkomen onnuttig een uiterst lang termijn aan de eischende partij hebben opgelegd. Het artikel 262, zooals het door de wet van 1935 gewijzigd is geworden, schrijft dan ook voor dat, bij vonnissen bij verstek, de termijn van hooger beroep ingaat *tegelijktijd* met den termijn van verzet. Op deze wijze zijn de rechten van verweerder op de volmaakste wijze gevrijwaard, zonder dat nochtans de aanlegger een onnuttig tijdverlies dient te ondergaan.

Deze oplossing was stellig tegenstrijdig met het artikel 455 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, dat zegt dat het beroep tegen vonnissen, waartegen het verzet mogelijk is, niet ontvankelijk is gedurende den termijn van verzet, en ook met het artikel 443 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, dat den regel stelt dat de termijn van beroep tegen de vonnissen bij verstek, loopt vanaf den dag waarop het verzet niet meer kan ontvangen worden.

Het nieuw artikel 249 verklaart, dat het artikel 455 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet toepasselijk is op de beschikkingen in zake echtscheiding. Van het tweede alinea van artikel 443 had natuurlijk hetzelfde dienen gezegd te worden. Zulks is echter niet geschied, noch in de wet van 1935, noch in het Koninklijk Besluit van 6 Februari 1936. Integendeel, het nieuw artikel 260 verwijst uitdrukkelijk naar het artikel 443 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging. Het ware zeker verkieslijker geweest ook het tweede alinea van artikel 443 niet-toepasselijk te verklaren, doch het feit dat in het nieuw artikel 262 duidelijk en uitdrukkelijk wordt voorgeschreven dat voor de vonnissen bij verstek de termijn van verzet en deze van beroep *gelijktijdig* loopen, heft natuurlijk allen twijfel op.

Het laatste alinea van het artikel 262 sluit ook alle betwisting uit aangaande de ontvankelijkheid van tegenvorderingen voor het Hof van Beroep, waar het uitdrukkelijk de mogelijkheid van deze tegenvorderingen in graad van beroep voorziet en vaststelt dat deze tegenvorderingen niet zullen kunnen worden beschouwd als nieuwe eischen.

Verbreking.

Het uitgangspunt van den termijn voor de voorziening in verbreking is vastgesteld in het nieuw artikel 263.

Het verslag van den Raad van Wetgeving stelde de tegenstrijdigheid in het licht, welke bestond tusschen de vroegere artikels 263 en 265 van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de voorziening in verbreking. Ziehier hoe dit verslag zich uitdrukt: « Artikel 263 van het Burgerlijk Wetboek, samen met artikel 265, had ten gevolg dat in geval van arrest bij verstek, het onmogelijk was den termijn, gedurende welken men zich in cassatie kon voorzien, te bepalen, zonder de eene of de andere dezer wetsbeschikkingen te overtreden. (Zie Scheyven, « *Traité des pourvois en cassation* », blz. 248, Laurent, Suppl. Deel I, 697.)

Om deze moeilijkheid op te lossen en terzelfdertijd alles wat de voorziening in cassatie aangaat onder een enkele bepaling te rangschikken, werden de artikelen 263 en 265 vervangen door nieuwe bepalingen, waarvan de draagkracht dezelfde is. »

De termijn om zich in verbreking te voorzien, gaat in, voor de tegensprekelijke arresten, op den dag waarop de beteekening aan partij geschiedde, en voor de arresten bij verstek op den dag waarop het verzet niet meer ontvankelijk is.

De voorziening in verbreking tegen een arrest, waarbij de toelating tot echtscheiding wordt verleend, heeft schorsende kracht.

Daar de tekst van het artikel 263 uitsluitend gewaagt van arresten « in zake echtscheiding », kan dezelfde regel niet gelden voor de zaken van scheiding van tafel en bed.

Burgerlijke Stand.

Bij de vroegere procedure diende de eischer in gevolge een vonnis of arrest dat de echtscheiding toestond, en dat in kracht van gewijsde was gegaan, binnen de twee maanden voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand te verschijnen om, na behoorlijke oproeping der andere partij, de echtscheiding te doen uitspreken.

Men kon zich natuurlijk moeilijk een meer onnuttige en meer overtollige formaliteit indenken. Het verslag van den Raad van wetgeving had nochtans volledig dit systeem willen behouden om reden dat deze verschijning een laatste beproeving was welke men aan den aanlegger diende op te leggen ten einde na te gaan of hij in zijn voornemen tot echtscheiding volhardde. Welke verkeerde psychologische berekening!

Het afzien van de vraag in dergelijke omstandigheden zal zich wel haast nooit hebben voorgedaan.

Wat integendeel zich meermaals voordeed was het feit, dat de allergrootste moeilijkheden ontstonden wanneer de aanlegger door geval van heirkraft belet was binnen den bepaalden tijd voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand te verschijnen en dat telkens hierbij het grootste gevaar bestond voor verval van het recht bekomen door het vonnis.

De Senaat heeft gelukkig het voorstel van den Raad van wetgeving niet gevolgd en heeft, naar het voorbeeld der Fransche wet, de verschijning voor den ambtenaar van den Burgerlijken Stand eenvoudig afgeschaft.

Het is thans voldoende voor de eischende partij, ingevolge het nieuw artikel 264, de rechterlijke beslissing, die kracht van gewijsde heeft bekomen, te beteekenen aan den ambtenaar van den burgerlijken stand van de plaats waar de echtgenooten hunne woonplaats hadden op het oogenblik van het inleiden der vraag.

De wet van 1935 voorzag deze beteekening aan den ambtenaar den Burgerlijken Stand der plaats waar het huwelijk was gesloten geworden. Zulks was uitstekend voor het geval dit huwelijk in België was aangegaan, doch het was volstrekt onuitvoerbaar bij huwelijk in den vreemde. Daarbij kwam nog dat, wanneer het huwelijk gesloten was geworden in een land waar de wetgeving de echtscheiding niet kent, dergelijke overschrijving aldaar zou indruischen tegen de publieke orde en dus een volkomen onmogelijkheid zou zijn. Noch de Senaat, noch de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft hieraan gedacht en het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936 heeft dan ook de door het Parlement begane vergissing kunnen herstellen door de beteekening voor te schrijven aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand der woonplaats bij het begin der procedure.

De eerste vereischte voor deze beteekening is dus dat de rechterlijke beslissing kracht van gewijsde zal bekomen hebben. De ambtenaar van den Burgerlijken Stand zal zich dus moeten kunnen vergewissen dat het vonnis aan deze vereischte beantwoordt. Het komt me daarom voor, dat het noodzakelijk zal zijn aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand niet alleen de uitgifte van het vonnis van echtscheiding te beteekenen, maar ook het exploit waarmede het vonnis aan de tegenpartij beteekend werd en een bewijs van den griffier der Rechtbank of van het Hof, waaruit blijkt dat het vonnis of arrest kracht van gewijsde heeft bekomen en op welken datum zulks geschied is.

Het nieuw artikel 266 handhaaft de sanctie van het verval tegen den aanlegger, die het tijdperk van twee maanden na de beslissing, welke kracht van gewijsde bekomen heeft, heeft laten voorbijgaan zonder de vereischte beteekening aan den bevoeg-

den ambtenaar van den Burgerlijken Stand te doen. De regelmatige beteekening, welke dus aan een onbevoegden ambtenaar zou gedaan worden, zou volledig waardeloos zijn en het verval voor gevolg hebben.

Het nieuw artikel 264 schrijft ook voor, dat het exploit van beteekening aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand moet aangezegd worden aan de partij, tegen dewelke de echtscheiding is uitgesproken. Dit artikel voorziet echter geen termijn, waarbinnen deze aanzegging dient te geschieden, het voorziet ook geene sanctie ingeval deze formaliteit verwaarloosd wordt. Bij gebrek aan wettelijke bepaling op dit stuk, dient er dan ook aangenomen te worden, dat er geene sanctie bestaat en dat dit voorschrift straffeloos zal kunnen overtreden worden.

Ook bepaalt artikel 264 nog, dat melding van het vonnis van echtscheiding gemaakt wordt op kant van de huwelijksakte zoo deze akte in België werd opgemaakt of overgeschreven. Het verslag aan den Koning leert ons, dat deze formaliteit van zuiver administratieven aard is en dat het verwaarloozen ervan geen betekenis heeft wat betreft de gevolgen die voortspruiten uit de overschrijving. Dit voorschrift gaat dus uitsluitend den ambtenaar van den Burgerlijken Stand aan. De melding op rand der huwelijksakte wordt hem opgelegd als een gevolg van de vordering tot overschrijving van het vonnis van echtscheiding, die hem door de eischende partij gedaan wordt. Deze partij hoeft zich dus niet in het minst te bekommeren om deze formaliteit van zuiver administratieven aard.

Naar aanleiding van de opheffing van het vroegere artikel 258 geeft het verslag aan den Koning in dit verband het inzicht van den wetgever te kennen aangaande de juiste draagwijdte van de beteekening van het vonnis aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand. Er wordt uitdrukkelijk gezegd, dat « de formaliteit der overschrijving van het vonnis of het arrest, waarbij de echtscheiding wordt toegestaan, voortaan in de plaats treedt der formaliteit van de uitspraak der echtscheiding door den ambtenaar van den Burgerlijken Stand. Zooals tijdens de werking van de in het vroegere artikel 264 vervatte bepaling, beperkt de rechter er zich toe de echtscheiding *toe te staan*; hij spreekt de echtscheiding niet uit. »

Het verslag van de Senaatscommissie zou kunnen laten vermoeden, dat de wet van 1935 de bedoeling heeft gehad de rechterlijke beslissing zelf als uitspraak van de echtscheiding te doen gelden. Het verval voorzien door artikel 266 bij gebrek aan beteekening van het vonnis aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand, sluit natuurlijk volkomen deze opvatting uit. Ingeval dus van overlijden van den aanlegger vooraleer tot de beteekening aan den

ambtenaar van den Burgerlijken Stand is kunnen overgegaan worden, zal het vonnis dat de echtscheiding *toestaat*, zonder eenig gevolg blijven.

Scheiding van tafel en bed.

Verschillende van de nieuwe bepalingen zijn niet enkel toepasselijk op de proceduur van echtscheiding, doch ook op deze van scheiding van tafel en bed. Het artikel 8 der wet van 14 December 1935 vult het artikel 879 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aan, door te bepalen dat de artikelen 239*bis*, 242 tot en met 249, 251, 253 en 262 van het Burgerlijk Wetboek ook toepasselijk zijn op de proceduur tot scheiding van tafel en bed. Ook in deze proceduur zal dus het inleidend rekest door een bijzonder lastgever kunnen aangeboden worden wanneer de eischende partij in het buitenland verblijft en zal door den Voorzitter der Rechtbank vrijstelling kunnen verleend worden van de verschijning in verzoening.

Het dient opgemerkt te worden, dat het artikel 241 van het Burgerlijk Wetboek niet toepasselijk verklaard is op de scheiding van tafel en bed. Zoals dit artikel gewijzigd was geworden door de wet van 1935, bestond hiertoe natuurlijk geen behoefte. Immers, in algemeene lijn geschiedde de proceduur der scheiding van tafel en bed volgens de regels van het gewone recht. Het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936 heeft echter het artikel 241 op belangrijke wijze aangevuld en deze aanvullingen zijn dus niet van toepassing op de scheiding van tafel en bed. Zoo is de aanstelling van pleitbezorger in deze proceduur niet facultatief. Men vraagt zich natuurlijk tevergeefs af om welke reden er voor de scheiding van tafel en bed een pleitbezorger vereischt is, dan wanneer deze voor de proceduur in echtscheiding niet noodig wordt geoordeeld. Deze anomalie bestond reeds vóór de verandering der wet. Er had thans nuttig kunnen aan verholpen worden. Het is zeer te betreuren dat zulks niet werd gedaan.

Ook de dagvaarding vóór de kamer, voor dewelke de zaak zal opgeroepen worden op vasten dag en uur, is voor de scheiding van tafel en bed niet vereischt, evenmin als de nieuwe regel, dat de betekeningen aan gekozen woonplaats der vrouw dienen te gebeuren en dat de dossiers vóór de pleidooien dienen neergelegd te worden.

Ware het niet oneindig verkieslijker geweest al deze maatregelen voor de echtscheidingsproceduur ook op de proceduur van scheiding van tafel en bed toe te passen?

Daarentegen zijn wel van toepassing bij de proceduur tot scheiding van tafel en bed de eventuele maatregelen van publicatie in geval de betekeningen niet aan persoon geschieden, de termijnen voor

het verzet, het stellen van tegenvorderingen door eenvoudige conclusiën, het verbod van publicatie der debatten in de dagbladen, het gelijktijdig loopen der onderscheiden termijnen van verzet en beroep, de mogelijkheid tegenvorderingen voor het Hof van Beroep in te stellen zonder dat deze als nieuwe eischen beschouwd worden.

De tekst van artikel 250 erkent aan den eischer het recht om ten allen tijd in den loop der rechtspleging zijn eisch tot echtscheiding te veranderen in een eisch tot scheiding van tafel en bed. Het verslag van den Raad van Wetgeving grondt deze nieuwe bepaling op de omstandigheid, dat de scheiding van tafel en bed in feite begrepen is in de echtscheiding en dat er ten allen tijde moet naar gestreefd worden de partijen van de definitieve verbreking van den huwelijksband door de echtscheiding te doen afzien. Deze beschouwingen waren reeds aangenomen geworden door onze rechtspraak en de nieuwe wetgeving doet dus niets anders dan deze rechtspraak bekrachtigen.

Geen beperking is voorzien voor het uitoefenen van dit recht. De tekst van artikel 250 zegt, dat zulks zal mogen gebeuren « hangende de rechtspleging », dit wil dus zeggen op welkdanig oogenblik van de proceduur tot wanneer de rechterlijke beslissing gevallen is.

Het spreekt vanzelf dat een proceduur van scheiding van tafel en bed niet in een proceduur tot echtscheiding kan omgezet worden. De tekst zegt het niet en het is uitgesloten, dat op die wijze de formaliteiten, welke speciaal voor de vragen tot echtscheiding voorzien zijn, zouden kunnen ontdoken worden.

Tegenvordering niet van denzelfden aard als de hoofdvraag.

Vermits het artikel 250 ten allen tijd toelaat de vraag tot echtscheiding te veranderen in een vraag tot scheiding van tafel en bed, is het logisch dat ook de tegenvordering, die een verwerende partij kan stellen in een proceduur tot echtscheiding, een vraag van scheiding van tafel en bed kan zijn. Wie het meerdere kan, kan ook het mindere.

Daarentegen stelt zich de vraag of het mogelijk is in een hoofdvraag, die strekt tot de scheiding van tafel en bed, een tegenvordering tot echtscheiding in te dienen. Het komt mij voor dat zulks stellig niet de bedoeling van den wetgever kan geweest zijn, anders hadde hij ook klaar en duidelijk moeten verklaren, dat het steeds toegelaten is een vraag van scheiding van tafel en bed om te zetten in een vraag tot echtscheiding. Zulks is onaannemelijk; het verslag van den Raad van Wetgeving voorziet volstrekt

niets in dien zin en de geest ervan leidt tot een volstrekt tegenovergesteld besluit.

Wanneer wij echter den tekst nagaan, wordt op de meest formeele wijze gezegd dat het indienen van een tegenvordering tot echtscheiding bij een hoofdvraag van scheiding van tafel en bed *wel mogelijk is*. Inderdaad, artikel 8 der wet van 14 December 1935 vermeldt formeel, dat artikel 251 toepasselijk is op de scheiding van tafel en bed en artikel 251 zegt nu duidelijk « de tegenvorderingen *tot echtscheiding* kunnen bij enkele akte van conclusie ingesteld worden ». Formalistisch gesproken kan er dan ook niet de minste twijfel bestaan en laat de tekst uitdrukkelijk toe, tijdens een procedure van scheiding van tafel en bed een tegenvordering, strekkende tot de echtscheiding, in te leiden. Waar de tekst zoo duidelijk en ondubbelzinnig is, zullen de rechters moeilijk de toepassing ervan kunnen uitschakelen onder voorwendsel dat dit gevolg eigenlijk door den wetgever niet gewild is geworden. Het komt mij dan ook voor, dat op dit punt noodzakelijkerwijze de tekst zal moeten gevolgd worden.

Enkel volledigheidshalve dient er gezegd, dat natuurlijk ook tegen een hoofdvraag tot scheiding van tafel en bed een tegenvordering van denzelfden aard kan ingeleid worden. Door de hierboven aangeduide verkeerde uitdrukking van het artikel 8 der wet van 14 December 1935 werd zulks wel niet uitdrukkelijk vermeld, doch waar de tekst toelaat als tegenvordering een vraag van echtscheiding in te dienen, is noodzakelijk de vraag tot scheiding van tafel en bed toegelaten, des te meer daar in elk geval artikel 50 de omzetting van de vraag van echtscheiding in deze tot scheiding van tafel en bed mogelijk maakt.

Ingevolge het nieuw artikel 262 zullen dus, volgens de hierboven uiteengezette onderscheidingen, deze verschillende mogelijkheden van tegenvordering zich ook in beroep kunnen voordoen.

Gevolgen der echtscheiding ten aanzien van de goederen.

De gevolgen van de echtscheiding tusschen de echtgenooten ten aanzien van de goederen, zijn het voorwerp geweest van vele en heftige meningsverschillen op grond onzer vroegere wetgeving.

Wat betreft de verhouding tusschen de echtgenooten wordt er thans door het nieuw artikel 266*bis* een einde gesteld aan alle betwisting; ten aanzien van de goederen heeft het vonnis of arrest, dat de echtscheiding definitief aanneemt, terugwerkende kracht tot op den dag van het inleiden van den eisch. Tegenover derden zal het slechts van kracht worden vanaf den dag zijner overschrijving in de registers van den burgerlijken stand. Deze beslissing is volkomen rechtvaardig en billijk.

Vanaf het oogenblik dat de vraag tot echtscheiding is neergelegd geworden, hebben de beide echtgenooten een afzonderlijk leven geleid. De vruchten van hun activiteit dienen dan ook logischerwijze aan elk van de beiden afzonderlijk voorbehouden te blijven en voor het vaststellen van het bezit der gemeenschap zal men zich dus moeten plaatsen op het oogenblik van het inleiden der vraag.

Daar ingevolge artikel 9 der wet van 14 December 1935 de nieuwe bepalingen toepasselijk zijn op de in behandeling zijnde zaken, lijkt het ons dat voor de echtscheidingen, die uitgesproken waren vóór het in voege komen van deze wet, doch waarvan de vereffening der gemeenschap nog niet geschied is, ook de regel van artikel 266*bis* zal moeten toegepast worden.

Voorloopige maatregelen.

De wet van 14 December 1935 had geen nieuwe bepalingen voorzien aangaande de voorloopige maatregelen. Het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936 doet dit wel en verandert grondig het bestaande stelsel.

De bedoeling, welke deze wijzigingen heeft ingegeven, was uitmuntend, doch de verwezenlijking ervan biedt talrijke bezwaren. Het artikel 7 van het Koninklijk Besluit bepaalt, dat in de toekomst de Voorzitter van de Rechtbank uitspraak doende in kortgeding, in elken stand van het geding bevoegd is tot het nemen van voorloopige maatregelen betreffende den persoon en de goederen, zoowel van de partijen als van de gemeenschappelijke kinderen.

De wet van 20 Juli 1932 betreffende de wederzijdsche rechten en plichten der echtgenooten had aan den Voorzitter der Rechtbank een buitengewoon groote macht toegekend. Volgens het artikel 214*j* neemt deze magistraat alle hoegenaamde dringende en voorloopige maatregelen, welke geëischt worden door het belang van de echtgenooten en van de kinderen. Door het artikel 214*j* is dus gedurende het huwelijk de Voorzitter der Rechtbank volledig oppermachtig geworden om te beslissen over alle hoegenaamde dringende maatregelen. Rechtsleer en rechtspraak namen aan, dat deze macht van den Voorzitter zich niet uitstreckte tot de gevallen, waarin een vraag tot echtscheiding aanhangig gemaakt was. (1)

Het was stellig onlogisch, dat de Voorzitter over een oneindig grootere macht beschikte staande het huwelijk, dan gedurende een procedure in echtscheiding en het was ten zeerste wenschelijk het artikel 268 van het Burgerlijk Wetboek in harmonie te

(1) Georget Cislet : Commentaire de la loi du 20 juillet 1932 sur les droits et devoirs respectifs des époux. Blz. 67.

brengen met het artikel 214j, zooals de opsteller van het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936 het heeft gewild.

Het artikel 268 voorziet de proceduur in kortgeding voor al wat de voorloopige maatregelen betreft. Zulks is verkieslijker dan de proceduur voorzien door het artikel 214j, die enkel een eenzijdige vraag kent zonder tegensprekelijk debat. Dit is het groote euvel van de wet van 20 Juli 1932. De Voorzitter der Rechtbank, ingelicht door tendensieuse verklaringen van de eischende partij, is er noodzakelijk aan blootgesteld zeer erge vergissingen te begaan, die stellig zouden vermeden worden wanneer, zooals dit b.v. in kortgeding geschiedt, ook de andere klok gehoord ware geworden.

De Voorzitter zal dus in de toekomst bevoegd zijn, welke ook de stand weze van het geding, en het verslag aan den Koning, dat het Koninklijk Besluit vooraf gaat voegt erbij: «vanaf de nederlegging van het verzoek tot aan de afwijzing van de voorziening in verbreking».

Deze bevoegdheid van den Voorzitter zetelende in kortgeding voor de voorloopige maatregelen, heeft natuurlijk altijd bestaan in den beginne van de proceduur en was gesteund op de hoogdringendheid van de te nemen maatregelen. Een indrukwekkende rechtspraak nam echter aan, dat van het oogenblik dat de Rechtbank ten gronde uitgesproken had, de bevoegdheid van den Voorzitter zetelende in kortgeding, ophield. (1) Het belang van de wijzigingen ingevoerd door het Koninklijk Besluit, bestaat hierin dat in het vervolg de bijzondere hoogdringendheid niet meer vereischt is of beter, dat men altijd de voorloopige maatregelen als dusdanig dringend beschouwt dat ze, welke ook de stand van het geding weze, aan den Voorzitter der Rechtbank zetelende in kortgeding kunnen onderworpen worden.

Men zou zich kunnen afvragen of het nieuw artikel 268 aan den Voorzitter zetelende in kortgeding een uitsluitelijke bevoegdheid toekent en of de Rechtbank dan niet meer zal mogen oordeelen over de voorloopige maatregelen. Deze stelling kan geen oogenblik verdedigd worden. Eerst en vooral dient er opgemerkt te worden, dat het oud artikel 267 van het Burgerlijk Wetboek nog steeds ongewijzigd blijft voortbestaan; dit artikel geeft aan de *Rechtbank* het recht te beslissen over de bewaking van de kinderen. Hieruit volgt dus noodzakelijk dat, ten minste wat de bewaking van de kinderen betreft, de aanlegger de keus heeft zich ofwel tot den Voorzitter, ofwel tot de Rechtbank te wenden. Voor de andere voorloopige maatregelen dient hetzelfde aan-

genomen te worden; het verslag aan den Koning zegt zulks uitdrukkelijk: «het nieuw artikel 268 staat zoomin als artikel 214j de bevoegdheid van de Rechtbank om over de voorloopige maatregelen te beslissen, in den weg.» De partij heeft dus in elk geval de keus.

Van den anderen kant is het ook niet aan twijfel onderhevig dat, wanneer de Voorzitter in kortgeding een bevel heeft uitgesproken, elk van de partijen zich zal kunnen wenden tot de Rechtbank om definitief te hooren beslissen over de maatregelen, die ten voorloopigen titel in kortgeding genomen werden. Inderdaad, door de nieuwe wetgeving wordt niets gewijzigd aan het zeer bijzonder karakter van de rechtspraak in kortgeding, dat onvereinigbaar is met alle maatregelen van onderzoek. De Voorzitter spreekt uit op de gegevens die hem worden onderworpen en oordeelt volgens den schijn van waarachtigheid, welke deze gegevens bezitten, zonder nochtans desaan gaande een onderzoek te kunnen instellen. Het is dus stellig vereischt, zooals voor alle beslissingen van kortgeding, dat de Rechtbank deze voorloopige uitspraken opnieuw kunne onderzoeken, wanneer een der partijen dit onderzoek verlangt en dat, door een getuigenverhoor of anderszins, de waarachtigheid van de beweringen van partijen kunne nagegaan worden. Redelijkerwijze kon aan dezen grondslag van ons proceduurrecht niet geraakt worden en het blijkt ook uit niets dat het Koninklijk Besluit zulks zou hebben willen doen.

Waar echter de tekst van het besluit duidelijk en eenvoudig is, wordt het commentaar, dat geleverd wordt in het verslag aan den Koning, duister en ingewikkeld! Na bevestigd te hebben dat de bevoegdheid van den Voorzitter geenszins deze van de Rechtbank in den weg staat, voegt de opsteller van het verslag er aan toe: «maar dat artikel verleent aan de kamer, die van een voorloopigen eisch kennis kreeg, de bevoegdheid om partijen naar den Voorzitter in kortgeding te verwijzen.» Hier kunnen wij geenszins het verslag volgen. Eerst en vooral zegt de nieuwe tekst van het artikel 268 zulks niet. Verder is het onaannemelijk dat een partij, die op grond van artikel 267 gebruik maakt van haar volle recht om voor de Rechtbank te pleiten, door deze Rechtbank zou verwezen worden naar den Voorzitter zetelende in kortgeding en dat aldus aan deze partij, die er misschien aan houdt bewijzen te leveren welke onmogelijk in kortgeding kunnen voorgebracht worden (b.v. getuigenverhoor) den toegang tot de Rechtbank ontzegd worde en dat door een verzen- ding naar den Voorzitter alle mogelijkheid van bewijs worde uitgesloten.

Wanneer zou de Rechtbank, in de opvatting van het verslag aan den Koning, deze verwijzing kun-

(1) S. De Glas et A. Rodenbach: *Traité des référés*, blz. 99, geeft een lange reeks beslissingen in dien zin.

nen bevelen? Van wat zal haar beslissing afhangen, en wat zou er geschieden wanneer de Rechtbank wordt aangesproken nadat de Voorzitter in kortgeding reeds voorloopig beslist heeft? Het verslag aan den Koning komt hier geenszins overeen met den tekst van het besluit en de eenige redelijke uitleg, die kan gegeven worden aan het nieuw artikel 268 bestaat er in, dat de partijen vrij zijn ofwel de rechtspraak van den Voorzitter te verkiezen, ofwel deze van de Rechtbank, met de mogelijkheid de voorloopige uitspraken van kortgeding zoo noodig aan de Rechtbank te onderwerpen.

De beschouwingen van het verslag aan den Koning, die voorkomen in het laatste alinea aangaande het nieuw artikel 268, eischen ook het grootste voorbehoud. Op grond van het feit dat de rechter in kortgeding een orgaan is van de Rechtbank, verklaart de verslaggever dat de eischer door een enkel exploit in zake echtscheiding vóór de Rechtbank en voor de voorloopige maatregelen ten overstaan van den rechter in kortgeding zal kunnen dagvaarden. Zelfs al ware zulks juridisch vol te houden, wat voorzeker aan twijfel onderhevig is, dient er opgemerkt te worden dat dergelijke procedure allerm minst praktisch zou zijn en een volkomen onnuttige verwarring tusschen de beide bevoegdheden van Rechtbank en Voorzitter zou doen ontstaan. Hierbij wordt trouwens volledig den bijzonderen aard van de rechtspraak van kortgeding uit het oog verloren, die nochtans door geen enkele nieuwe bepaling gewijzigd werd.

De verslaggever aan den Koning, die werkelijk tot de uiterste consequenties wil gaan, voorziet ook dat in voorkomend geval bij akte van pleitbezorger tot pleitbezorger voor den rechter in kortgeding zal kunnen gedagvaard worden. Zulks is wederom een zeer betwistbaar en in elk geval een zeer weinig praktisch procedure-middel. Het nieuw Koninklijk Besluit verklaart de tusschenkomst van de pleitbezorgers facultatief in alle aangelegenheden van echtscheiding. In kortgeding heeft dit facultatief karakter van de tusschenkomst der pleitbezorgers eveneens ten allen tijd bestaan. Het heeft dan ook zeer weinig zin te voorzien dat men voor den rechter in kortgeding zou kunnen dagvaarden bij akte van pleitbezorger tot pleitbezorger. Weliswaar voegt de tekst erbij « in voorkomend geval », wat natuurlijk bedoeldt: in die gevallen waar de partijen het nuttig geoordeeld hebben vrijwillig een pleitbezorger aan te stellen.

Naar aanleiding hiervan heeft men zich afgevraagd of het facultatief karakter van de pleitbezorgers, dat dus is aangenomen door het nieuw artikel 241, ook geldt voor de voorloopige maatregelen. Een bevestigend antwoord dringt zich op. Het artikel 241 is volstrekt alge-

meen en is toepasselijk op heel de procedure van echtscheiding en stellig ook op de incidenten betreffende de voorloopige maatregelen, die ofwel gelijktijdig met de hoofdvraag, ofwel afzonderlijk kunnen gepleit worden. Het is natuurlijk ondenkbaar dat voor de hoofdvraag geen pleitbezorger zou vereischt zijn en dat voor een incidenteele vraag betreffende de voorloopige maatregelen wel een pleitbezorger zou moeten optreden.

* * *

Wanneer wij de bovenstaande beschouwingen, die veeleer slechts vluchtige impressies zijn dan een eenigszins grondig commentaar — dat ons slechts de werkelijke toepassing van de nieuwe beschikkingen door de rechtspraak zal kunnen bezorgen — rijzen in ons als besluit een paar bedenkingen.

Eerst en vooral staat het vast, dat door de nieuwe bepalingen een zeer gunstige hervorming in het leven is geroepen, die talrijke verouderde, onredelijke en onnuttige proceduurregelen heeft opgeruimd. Dit is de zeer groote verdienste van de nieuwe wetgeving en het valt slechts te betreuren, dat op dien weg nog niet verder gegaan is.

De manier echter waarop deze hervorming verwezenlijkt is geworden, kan gesteld worden als een model van wat men gewoon is te noemen « la confection vicieuse des lois ». Het feit, dat er elf jaren verlopen zijn tusschen de bespreking in den Senaat en deze in de Kamer en dat deze besprekingen tenslotte geloopt hebben over aangelegenheden, die niet het minste gemeen hadden met de technische zijde dezer procedurewet, verdient natuurlijk geen lof en is geen succes voor de parlementaire werkwijze. Ook de tusschenkomst van den Raad van Wetgeving bij het opmaken van het ontwerp kan niet onvoorwaardelijk geloofd worden. Het verslag en het voor-ontwerp van dezen Raad hebben al teveel tekortkomingen laten blijken.

Het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1936 heeft echter zeer veel kunnen verhelpen. Niettegenstaande de haast, waarmede het is moeten voorbereid worden en niettegenstaande het voorbehoud, dat moet gemaakt worden betreffende zekere passages uit het verslag aan den Koning, heeft het aan de juristen en aan de partijen een niet genoeg te waardeeren dienst bewezen. Het is gelukkig, dat de wet op de volmachten deze verwezenlijking heeft mogelijk gemaakt, dat op die wijze de puntigste hoeken van den wettekst zijn kunnen afgeslepen worden en dat deze tekst de noodige buigzaamheid heeft kunnen bekomen om nuttig in de praktijk te worden aangewend.

Rene VICTOR.

Nieuwe wetgeving inzake Echtscheiding

(Burgerlijk Wetboek. art. 234-271)

Oude en nieuwe teksten samengeschakeld.

HOOFDSTUK II. — *Echtscheiding wegens een bepaalde oorzaak.*

AFDEELING I. — *Rechtsvormen van de echtscheiding wegens een bepaalde oorzaak.*

Art. 234. — De eisch tot echtscheiding wegens een bepaalde oorzaak kan slechts ingesteld worden voor de rechtbank van het arrondissement waar de echtgenooten hun woonplaats hebben, van welken aard de feiten of de misdrijven, welke tot dezen eisch aanleiding geven, ook mogen zijn.

Art. 235. — Indien enkele van de feiten, aangevoerd door den echtgenoot die eischer is, aanleiding geven tot een crimineele vervolging vanwege het openbaar ministerie, blijft de vordering tot echtscheiding geschorst tot na het arrest van het Hof van crimineele justitie; dan kan zij hervat worden zonder dat tegen den echtgenoot die eischer is, eenige grond van niet-ontvankelijkheid of eenige prejudicieele exceptie uit het arrest kan afgeleid worden.

Art. 236. — Elke eisch tot echtscheiding zet de feiten uiteen. Hij wordt, met de bewijsstukken, indien er zijn, aan den voorzitter der rechtbank of aan den rechter die het ambt van voorzitter waarneemt, overhandigd door den eischenden echtgenoot in persoon, tenzij deze door ziekte verhinderd is; in dit geval zal de magistraat, op verzoek van den eischer en op het getuigschrift van twee geneesheeren of heelmeeesters of van twee officieren van gezondheid, zich naar de woning van den eischer begeven om er zijn eisch in ontvangst te nemen.

Art. 237. — Na den eischer gehoord en hem al de opmerkingen die hij gepast oordeelt, gemaakt te hebben, parafeert de rechter den eisch en de stukken en stelt proces-verbaal op van de hem gedane overhandiging van een en ander. Dit proces-verbaal wordt geteekend door den rechter en door den eischer, tenzij deze niet kan tekenen of daartoe niet bij machte is; in dit geval wordt er melding van gemaakt.

Art. 238. — Onderaan op zijn proces-verbaal, beveelt de rechter dat partijen, op dag en uur door hem bepaald, in persoon voor hem zullen verschijnen; en dat, te dien einde, een afschrift van zijn bevelschrift door hem zal gezonden worden aan de partij tegen welke de echtscheiding gevorderd wordt.

Art. 239. — Op den bepaalden dag, houdt de rechter aan de twee echtgenooten, indien zij zich aanbieden, of aan den eischer, indien hij alleen verschijnt, zoodanige bedenkingen voor als hij geschikt oordeelt om een verzoening te bewerken; slaagt hij daarin niet, dan stelt hij daarvan proces-verbaal op en beveelt dat de eisch en de stukken aan den procureur des Konings worden medegedeeld en over een en ander aan de rechtbank verslag wordt gedaan.

Art. 239bis. — De eischende partij, die in het buitenland verblijft bij het indienen van het verzoek, kan dit aan den voorzitter van de rechtbank bij bijzonderen lasthebber laten overhandigen.

Na de verwerende partij opgeroepen te hebben, kan de voorzitter van de rechtbank, bij een met redenen omkleed bevelschrift, vrijstelling verleenen van de bij artikel 236 voorgeschreven verschijning in persoon, alsmede van de bij artikelen 237 tot en met 239 voorziene formaliteiten en daarna bevel geven dat de eisch en de stukken aan den procureur des Konings medegedeeld en alles aan de rechtbank overgemaakt worde. (Wet van 14 December 1935).

Art. 240. — Binnen drie dagen zendt de voorzitter aan

partijen een afschrift van zijn bevelschrift en stelt onderaan op dit stuk den dag en het uur vast, waarop de eisch aan de rechtbank, in raadkamer vergaderd, zal voorgelegd worden.

Na het verslag van den voorzitter of van den rechter, die als voorzitter is opgetreden, gehoord te hebben, en op de conclusiën van het openbaar ministerie, bepaalt de rechtbank den termijn, gedurende welken de toelating tot dagvaarding geschorst zal zijn. Op haar verzoek worden partijen gehoord. (Wet van 14 December 1935).

De termijn heeft een duur van zes maanden; hij gaat in volgens de gevallen te rekenen van het bij art. 238 voorziene bevelschrift of van het bij art. 239bis voorziene bevelschrift van vrijstelling. In gewichtige en buitengewone omstandigheden mag hij tot twee maanden verminderd worden. (K. B. van 7 Februari 1936).

Art. 241. — Behoudens de in dit hoofdstuk voorziene afwijkingen wordt de zaak in den gewonen vorm behandeld en berecht nadat het openbaar ministerie is gehoord. (Wet van 14 December 1935).

«De tusschenkomst van de pleitbezorgers is vrij; de kosten van hun tusschenkomst worden niet begroot.

Op de dagvaardingen voor de rechtbank, worden de kamer vóór dewelke de zaak opgeroepen zal worden als ook dag en uur voor de verschijning aangeduid.

Wanneer de vrouw, eischeres of verweerster, in de vordering tot echtscheiding woonplaats gekozen heeft, worden de beteekeningen aan deze woonplaats gedaan.

De dossiers worden ten minste acht dagen vóór de terechtzitting die voor de pleidooien is vastgesteld, ter griffie neergelegd. (K. B. van 7 Februari 1936).

Art. 242. — Wanneer de dagvaarding niet aan de verwerende partij in persoon werd overhandigd en deze partij niet verschijnt, kan de rechtbank, vooraleer te beschikken over den grond der zaak, bevelen dat in een of meer dagbladen een bericht geplaatst worde om deze partij van den tegen haar ingestelden eisch kennis te geven. (Wet van 14 December 1935).

Art. 243. — Wanneer de rechtbank de verschijning in persoon van partijen heeft gelast, kan de eischende partij, die niet verschijnt, van hare vordering vervallen worden verklaard. (Wet van 14 December 1935).

Art. 244. — Partijen, die persoonlijk op het verhoor verschijnen, mogen vergezeld zijn van hare raadgevers of vrienden ten getale van ten hoogste drie voor elke partij. (Wet van 14 December 1935).

Art. 245. — De aangestelde rechter kan in den loop van het verhoor, hetzij van ambtswege, hetzij op verzoek van eene van partijen, de getuigen confronteeren. In dezelfde omstandigheden kan hij ook, vooraleer het tegenverhoor geheel is afgelopen, beslissen dat de getuigen uit beide verhooren dienen geconfronteerd en hij bepaalt daartoe een dag. (Wet van 14 December 1935).

Art. 246. — Behoudens de afstammelingen mogen de verwanten alsmede de dienstboden der echtelieden als getuigen gehoord worden. (Wet van 14 December 1935).

Art. 247. — Wanneer een vonnis of arrest wegens niet verschijning bij verstek gewezen is, kan de rechtbank of het Hof gelasten dat, indien de betekening niet aan den persoon werd gedaan, het vonnis of het arrest, bij uittreksel in één of meer bladen bekendgemaakt zal worden, en zulks in de door de rechtbank of het Hof vast te stellen termen. De bekendmaking vermeldt den duur der termijnen van verzet. (K. B. van 7 Februari 1936).

Art. 248. — De termijn om in verzet te komen tegen het bij verstek gewezen vonnis heeft een duur van één

maand met ingang van de beteekening aan den persoon gedaan; indien de beteekening niet aan den persoon werd gedaan, zal de termijn van verzet een duur hebben van twee maanden te rekenen van de beteekening of, zoo een bekendmaking gelast is geworden, te rekenen van de laatste akte tot bekendmaking. (K. B. van 7 Febr. 1936).

Art. 249. — De artikelen 156, 293 en 455 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn niet van toepassing op de beschikkingen in zake echtscheiding. (Wet van 14 December 1935).

Art. 250. — De eischer mag hangende de rechtspleging steeds zijn eisch tot echtscheiding veranderen in eisch tot scheiding van tafel en bed. (Wet van 14 December 1935).

Art. 251. — De tegenvorderingen tot echtscheiding kunnen bij enkele acte van conclusiën ingesteld worden.

Art. 252. — (Opgeheven door 't K.B. van 7 Febr. 1936). (Wet van 14 December 1935).

Art. 253. — Het opnemen van de debatten in de dagbladen is verboden op straffe van een geldboete van 100 tot 2.000 frank en een gevangenisstraf van acht dagen tot (Wet van zes maand of van slechts een dezer straffen. 14 December 1935).

Het boek I van het Strafwetboek is in zijn geheel toepasselijk op deze overtreding. (Wet van 14 December 1935).

Art. 254 tot en met 257. — (Opgeheven door de wet van 14 December 1935).

Art. 258. — (Opgeheven door K. B. van 7 Febr. 1936).

Art. 259. — Wanneer de eisch tot echtscheiding werd ingesteld uit hoofde van gewelddaden, mishandelingen of beledigingen van ergen aard, zijn de rechters bevoegd om, al is de eisch wel gegrond, de echtscheiding niet dadelijk toe te staan. In dat geval, vooraleer recht te spreken, machtigen zij de vrouw om van haar man weg te gaan, zonder dat zij gehouden is hem te ontvangen indien zij dit niet geraden oordeelt; en zij veroordeelen den man om aan de vrouw een uitkeering tot onderhoud naar evenredigheid van zijn vermogen te betalen, indien de vrouw zelf geen genoegzame inkomsten bezit om in haar behoeften te voorzien.

Art. 260. — Indien, na een proeftijd van een jaar, de partijen niet weer bijeen zijn, kan de echtgenoot die eischer is, den anderen echtgenoot doen dagvaarden om binnen de wettelijke termijnen voor de rechtbank te verschijnen ten einde er het eindvonnis te hooren uitspreken, dat alsdan de echtscheiding zal toestaan.

Art. 261. — Wanneer de echtscheiding geëischt wordt om de reden dat een van de echtgenooten tot een «schandstraf» verwezen werd, moeten er geen andere rechtsvormen in acht genomen worden dan dat aan de rechtbank van eersten aanleg een afschrift in behoorlijken vorm van het vonnis van veroordeeling wordt voorgelegd, met bijvoeging van een bewijsschrift, uitgaande van het «Hof van crimineele justitie» waarbij verklaard wordt dat dit vonnis door geen enkel rechtsmiddel meer gewijzigd kan worden.

Art. 262. — Het beroep is slechts ontvankelijk in zoverre het ingediend werd binnen den bij de artikelen 443 en volgende van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering gestelden termijn.

Voor de vonnissen bij verstek gaat de termijn van hooger beroep in tegelijkertijd als de termijn van verzet.

De zaak wordt door het Hof van Beroep behandeld en berecht als eene spoedeisende zaak.

Tegenvorderingen kunnen worden ingesteld zonder te worden beschouwd als nieuwe eischen. (Wet van 14 December 1935).

Art. 263. — De termijn om zich in cassatie te voorzien gaat in, voor de contradictoire arresten, op den dag waarop de beteekening aan partij geschiedde en, voor de arresten bij verstek, op den dag waarop het verzet niet meer ontvankelijk is.

De voorziening in cassatie tegen het arrest waarbij

toelating tot echtscheiding wordt verleend heeft schorsende kracht. (Wet van 14 December 1935).

Art. 264. — Krachtens elk, in hoogsten aanleg gewezen of in kracht van gewijsde gegaan vonnis, waarbij de echtscheiding toegestaan wordt, is de echtgenoot, die het bekomen heeft, gehouden binnen twee maand dit vonnis te beteekenen aan den ambtenaar van den burgerlijken stand der plaats waar de echtgenooten hun woonplaats hadden op het oogenblik dat de vordering werd ingesteld. Van het exploit van beteekening wordt aan de partij, tegen welke de echtscheiding bekomen is, kennis gegeven. De ambtenaar van den burgerlijken stand schrijft het vonnis in zijn registers over; er wordt melding van gemaakt op den rand van de huwelijksakte, zoo deze akte in België werd opgemaakt of overgeschreven (K. B. van 7 Februari 1936).

Art. 265. — Ten aanzien van de vonnissen in eersten aanleg, gaan die twee maanden eerst in, na het verstrijken van den termijn voor het beroep; ten aanzien van de arresten bij verstek in beroep, na het verstrijken van den termijn voor het verzet; en ten aanzien van de vonnissen in laatsten aanleg op tegenspraak, na het verstrijken van den termijn voor de voorziening in verbreking.

Art. 266. — De eischende echtgenoot, die hoogerbepaalde termijn van twee maand mocht laten verstrijken, zonder de beteekening aan den bevoegden ambtenaar van den burgerlijken stand te hebben gedaan, is vervallen van het voordeel van het bekomen vonnis en zal zijn eisch tot echtscheiding niet opnieuw mogen instellen, tenzij om eene nieuwe reden, in welk geval hij zich evenwel op de vroegere redenen zal mogen beroepen. (Wet van 14 December 1935).

Art. 266bis. — Het eindvonnis of het eindarrest zal, wat zijne gevolgen tusschen de echtgenooten ten aanzien van hunne goederen betreft, tot op den dag van den eisch terugwerken. Echter, wat derden betreft, zal het slechts van kracht zijn vanaf den dag zijner overschrijving. (Wet van 14 December 1935).

AFDEELING II. — *Voorloopige maatregelen waartoe de eisch tot echtscheiding wegens een bepaalde oorzaak aanleiding kan geven.*

Art. 267. — Het voorloopig bewind over de kinderen blijft bij den man, eischer of verweerder in het geding tot echtscheiding, tenzij de rechtbank, op verzoek of van de moeder, of van de familie, of van den procureur des Konings, in het meerder belang van de kinderen, er anders over beschikt.

Art. 268. — De voorzitter, uitspraak doende in kortgeding, is in elken stand van het geding bevoegd tot het nemen van de voorloopige maatregelen betreffende den persoon en de goederen, zoowel van de partijen als van de gemeenschappelijke kinderen. (K. B. van 7 Febr. 1936).

Art. 269. — De vrouw is gehouden van haar verblijf in het aangewezen huis te doen blijken, telkens als zulks van haar wordt gevorderd; bij gebreke van dat bewijs, kan de man weigeren het voorschot tot onderhoud te verstrekken en, indien de vrouw eischeres tot echtscheiding is, haar tot het voortzetten van haar eisch niet ontvankelijk doen verklaren.

Art. 270. — De in gemeenschap van goederen gehuwde vrouw, eischeres of verweester, kan, in elken stand van het geding tot echtscheiding, te rekenen van de dagteekening van het in artikel 238 vermelde bevelschrift, ter bcwaring van haar rechten, vorderen dat de zegels gelegd worden op de roerende goederen van de gemeenschap. Die zegels worden niet gelicht dan onder boedelbeschrijving met waardeering, en onder verplichting voor den man de in den inventaris opgeteekende voorwerpen weder te voorschijn te brengen, of, als gerechtelijk bewaarder, voor hun waarde in te staan.

Art. 271. — Elke verbintenis door den man aangegaan ten laste van de gemeenschap, elke vervreemding van tot

de gemeenschap behorende, onroerende goederen door hem gedaan, na de dagteekening van het in artikel 238 vermelde bevelschrift, wordt nietig verklaard indien overigens bewezen is dat zij gedaan of aangegaan werd tot bedrieglijke berisping van de rechten van de vrouw.

Overgangsbepalingen.

Art. 9 der wet van 14 December 1935 :

De bij het van kracht worden dezer wet in behandeling zijnde eischen worden overeenkomstig de door haar voorziene bepalingen voortgezet.

Het verzet tegen de beschikkingen, gevallen vóór het van kracht worden dezer wet, en de termijnen om van deze beschikkingen in hoger beroep te komen blijven aan de vroegere wet onderworpen. (*Staatsblad*, 16-17 December 1935).

Art. 8 van het K. B. van 7 Februari 1936 :

Het tegenwoordig besluit is toepasselijk op de hangende rechtsgedingen. Het wordt van kracht den dag na zijn bekendmaking in het «*Staatsblad*».

Art. 9 van het K. B. van 7 Februari 1936 :

De echtscheidingen, toegestaan bij een vóór het van kracht worden van het tegenwoordig besluit gewezen vonnis of arrest, worden door den ambtenaar van den burgerlijken stand, overeenkomstig het oud artikel 264 van het Burgerlijk Wetboek, uitgesproken, en zijn ontslagen van de formaliteiten welke bij het nieuw artikel 264 voorgeschreven zijn.

De vóór het van kracht worden van het tegenwoordig

besluit bij verstek gewezen vonnissen of arresten zijn vrijgesteld van de bij het nieuw artikel 247 van het Burgerlijk Wetboek voorgeschreven bekendmaking, zelfs wanneer deze bekendmaking reeds door den voorzitter gelast was geworden. De termijn om tegen bedoelde bij verstek gewezen vonnissen of arresten in verzet te komen, heeft een duur van twee maanden met ingang van de be-teekening, indien deze aan de woonplaats is gedaan. (*Staatsblad*, 9 Februari 1936).

Vorbereidende Werkzaamheden.

SENAAT

Bescheiden. — Wetsontwerp n° 51 (1922-23). — Verslag (1923-24) n° 16. — Amendementen n°s 86, 100 (1922-23); n° 83 (1923-24). — Tekst in eerste lezing n° 98 (23-24). — Amendement n° 99.

Parlementaire handelingen. — Behandeling en aanneming. Vergaderingen van 20, 21, 26, 27 Februari en 18 Maart 1924.

KAMER

Bescheiden. — Wetsontwerp n° 168 (1923-24). — Verslag Pierco, n° 318 (1923-24). — (Huissier commis) Amendement n° 264 (1928-29).

Parlementaire handelingen. — Behandeling en aanneming. Vergaderingen van 4 en 5 December 1935.

RECHTSPRAAK

HOF VAN BEROEP, TE BRUSSEL

(10e Kamer). — 28 Januari 1936

Voorzitter: Mr. Heyse

Raadsheeren: HH. De Cock en Mechelynck

Open. Min.: Mr. Leperre, advocaat-Generaal

Pleiter: Mster. Custers

JACHTMISDRIJF. — KLACHT. — GEBRUIK DER TALEN. — WET VAN 3 MEI 1889

Art. 26 der wet van 28 Februari 1882 dat de vervolging van het Openb. Ministerie afhankelijk maakt van de klacht van den belanghebbende, bepaalt echter den vorm der klacht niet.

Deze klacht kan naar keuze van klager in 't Vlaamsch of het Fransch worden gesteld. Betichte heeft enkel het recht eene vertaling bij het bundel te doen voegen.

Open. Ministerie t/ De Buysscher

Voor wat betreft de nietigheid van de klacht:

Aangezien art. 26 der wet van 28 Februari 1882 hetwelk de vervolging van het Openbaar Ministerie afhankelijk maakt van de klacht van den rechthebbende van het jachtrecht, de vorm van deze klacht niet bepaalt;

Aangezien art. 2 der wet van 3 Mei 1889 op de verklaringen van de klagers niet toepasselijk is; aangezien integendeel art. 1 derzelfde wet vaststelt dat de

verklaringen in de Fransche taal uitgedrukt in het Fransch zullen opgesteld worden;

Aangezien verder art. 6 uitdrukkelijk voorziet dat de verklaring van den klager in het Fransch kan geschieden en in dergelijk geval aan den betichte het recht toekent een vertaling van deze verklaring bij den bundel te doen voegen;

Aangezien de betichte zulk verlangen niet geuit heeft maar enkel ten onrechte de nietigheid van de klacht inroept;

Voor wat betreft den grond der zaak;

Aangezien het feit ten laste van betichte gelegd bewezen is gebleven door het onderzoek voor het Hof gedaan;

Gezien de schriftelijke klacht van Graaf Moretus, eigenaar van het jachtrecht, in dato 28 Juli 1935.

Aangezien deze klacht regelmatig is en ontvanke-lijk;

Aangezien de verjaring onderbroken werd door het requisitorium van 1 October 1935 en door het vonnis van 5 December 1935.

Om deze beweegredenen :

Het Hof

Rechtdoende bij tegenspraak.

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook artikel 24 der wet van 15 Juni 1935 en 211 van het strafvorderingswetboek aange-duid ter zitting door den Heer Voorzitter.

Bevestigt het bestreden vonnis en verwijst den betichte in de beroepskosten beloopende in het ge-heel 77,28 frank.

RECHTBANK VAN EERSTEN AANLEG TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 25 Oktober 1935.

Voorzitter : M. Verstraete.

Rechters : HH. Laureyssens en Van Mieghem.

Openbaar Ministerie : M. Struyf.

Pleiter : Mer A. Le Paige.

1. ECHTSCHIEDING. — NATIONALITEIT DER PARTIJEN. — WETGEVING OP DE ECHTSCHIEDING TOEPASSELIJK.
2. TERUGBEKOMEN DOOR DE VROUW VAN DE BELGISCHE NATIONALITEIT DIE ZIJ DOOR HET HUWELIJK HAD VERLOREN. — TERUGWERKENDE KRACHT.
3. VERKLARING WAARBIJ DE VROUW HAAR BELGISCHE NATIONALITEIT TERUG BEKOMT. — UITWERKSELS OP DE VRAAG TOT ECHTSCHIEDING WANNEER DEZE VERKLARING NA DE ECHTSCHIEDING GESCHIED IS.

1. *Wanneer de echtelieden niet dezelfde nationaliteit bezitten, past de Rechtbank voor het toekennen van de echtscheiding de wetgeving van den Belgischen eischer toe, bijzonder wanneer de laatste huisvesting der partijen in België gelegen was.*
2. *Wanneer een Belgische vrouw die door huwelijk een vreemde nationaliteit heeft verworven, haar Belgische nationaliteit verklaart te hernemen, heeft deze verklaring terugwerkende kracht en wordt de vrouw aanzien als hebbende nooit opgehouden van Belgische nationaliteit te zijn.*
3. *Bijgevolg mag zij, als eischeres in echtscheiding de Belgische wet inroepen, zelfs in het geval zij slechts na het inleiden van de echtscheiding de verklaring heeft afgelegd waarbij zij haar Belgische nationaliteit heeft hernomen.*

Vonnis :

Aangezien aanlegster van Belgische nationaliteit was, wanneer zij op 14 Januari 1930 in het huwelijk trad met verweerder, die Nederlander is; dat zij, na de Nederlandsche nationaliteit te hebben verworven door haar huwelijk, op 20 Februari 1933 haar vroegere nationaliteit heeft herworven krachtens haar verklaring afgelegd voor den officier van den Burgerlijken Stand van Borgerhout, ingevolge de wet van 15 Oktober 1932, K. B. 14 December 1932, 1e overgangsbepaling; dat het algemeen aangenomen wordt dat zulkdanige verklaring terugwerkende kracht heeft en dat aanlegster diensvolgens moet aanzien worden als hebbende nooit opgehouden van Belgische nationaliteit te zijn; (Zie Standaert : La Nationalité Belge, uitg. 1934, n° 207, bl. 152, Cass. 22 Juni 1925, Pas. 1925, I, 305) ;

Dat zij dus moet aanzien worden als zijnde van Belgische nationaliteit, ook op het oogenblik dat zij haar verzoekschrift in echtscheiding heeft ingediend, t. t. z. op 4 November 1931;

Aangezien, uitgaande van dit stelpunt, en in aanwezigheid van een konflikt van wetgeving tengevolge der verschillende nationaliteit van partijen, er dient nagegaan welke wetgeving er in zake zal toegepast worden;

Aangezien de laatste rechtsleer, ook gevolgd door

de laatste rechtspraak zich uitspreekt in den zin der toepassing van de wetgeving van den eischer in echtscheiding (Zie Piérard, d. III, n° 878, blz. 22, Rep. Prat. de Droit Belge, v° Divorce, n° 598);

Aangezien ter zake het feit dat de echtelieden hun laatste gemeenzame woonst in België hadden er nog toe bijdraagt om te beslissen dat hier de toepassing van de Belgische wet zich opdringt;

In feite :

Aangezien het blijkt uit het getuigenverhoor en ook uit een arrest van het Hof van Beroep in dato 12 Februari 1935 waarbij verweerder veroordeeld werd tot een gevangenzitting van 15 dagen en 50 frank boete wegens gezinsverlating, dat verweerder zijn vrouw op kwaadwillige wijze heeft verlaten;

Aangezien het verder blijkt uit de verklaringen van verschillende getuigen dat verweerder met een andere vrouw zulkdanigen omgang heeft gehad dat deze een zwaarwichtige belediging tegenover zijn vrouw uitmaakt en de echtscheiding ten haren voordeele rechtvaardigt;

Aangezien het belang van het kind uit den echt gesproten eischt dat het aan aanlegster weze toevertrouwd;

Aangezien de noodwendigheden van aanlegster eenerzijds en de middelen van verweerder anderzijds de toekenning wettigen met het oog op art. 301 en 303 van het Burgerlijk Wetboek van een onderhoudsgeld van 400 frank voor haar en van 300 frank voor het onderhoud van het kind;

Om deze reednen :

De Rechtbank, gehoord den heer Rechter Van Mieghem in zijn verslag en den heer Struyf, Substituut van den Procureur des Konings in zijn eensluidend advies, staat de echtscheiding toe tusschen partijen ten laste van verweerder;

Diensvolgens machtigt aanlegster zich te begeven voor den bevoegden ambtenaar van den Burgerlijken Stand om de echtscheiding te doen uitspreken;

Vertrouwt de hoede van het kind gesproten uit het huwelijk der partijen aan aanlegster;

Veroordeelt verweerder om aan aanlegster te betalen ten titel van het bijzonder onderhoudsgeld, voorzien door art. 301 van het Burgerlijk Wetboek een som van 400 frank per maand en ten titel van onderstandsgeld voor het kind, voorzien door art. 303 van het Burgerlijk Wetboek een som van 300 frank per maand;

NOTA. — De feiten van de zaak waren zeer eenvoudig.

Een Belgische vrouw had haar Belgische nationaliteit verloren door het aangaan van een huwelijk met een Nederlandsch onderdaan. Na een jaar werd zij door haar man verlaten en leidde zij een geding in echtscheiding in, dat voornamelijk steunde op grove beledigingen en namelijk op de kwaadwillige verlating waarvan zij het slachtoffer was geweest.

Het belangrijkste vraagstuk dat door de Rechtbank opgelost diende te worden was dat van de wetgeving die op het geding van toepassing was.

Indien immers de Nederlandsche wetgeving op het geding had moeten toegepast worden kon de eisch niet aangenomen worden.

Art. 264 van het Nederlandsche burgerlijk wetboek neemt immers slechts de volgende gronden tot echtscheiding aan :

1° overspel;

2° kwaadwillige verlating;

3° veroordeeling wegens misdrijf tot een vrijheidsstraf van 4 jaar na het huwelijk uitgesproken;

4° zware verwondingen of mishandelingen waardoor het leven van den echtgenoot in gevaar werd gebracht of waardoor hem gevaarlijke verwondingen zijn toegebracht.

Men mocht in casu er aan twifelen of een van die gronden voldoende was bewezen.

Art. 266 van het Nederlandsch wetboek bepaalt dat in

geval van kwaadwillige verlaten van de eisch slechts ingeleid mag worden na een termijn van 5 jaar, welke terzake niet verlopen was.

Aanlegster riep dan ook de Belgische wetgeving in.

De Rechtbank beslist eerst dat wanneer de echtelieden niet dezelfde nationaliteit hebben de wetgeving van den eischer alleen in aanmerking komt.

De Rechtbank eischt dus niet meer, in strijd met hetgeen het geval was in oudere beslissingen, dat de feiten, die voor het bekomen van de echtscheiding aangevoerd zijn, als gronden van echtscheiding aanzien worden door de wetgeving van beide partijen.

De Rechtbank verwerpt ook op stilzwijgende wijze een andere stelling volgens dewelke de voorkeur zou moeten gegeven worden aan de wetgeving van de nationaliteit van den man.

De oplossing die door de Rechtbank werd bekrachtigd, die ten andere door de jongste rechtspraak over het algemeen wordt aangenomen, schijnt wel goedgekeurd te moeten worden.

Wanneer een Belgische aanlegger of aanlegster zich tot een Belgische Rechtbank wendt om de echtscheiding te bekomen, stelt hij alleen een recht in werking dat hem door zijn nationale wet wordt vergund.

De omstandigheid dat de wetgeving van de nationaliteit van den verweerder hem in zijn land hetzelfde recht niet zou toekennen kan niet voor gevolg hebben dat de Belgische aanlegger beroofd zou worden van een recht dat hem toegekend wordt door een wetgeving die namelijk op dit gebied van openbare orde is.

Een bijkomende vraag werd dan ook door de Rechtbank beslist.

Aanlegster had slechts in den loop van het geding haar Belgische nationaliteit herworven door een verklaring voor den heer ambtenaar van den burgerlijken stand.

Mocht men in die omstandigheden niet beweren dat zij nog de Nederlandsche nationaliteit had op het oogenblik waarop de vraag ingeleid werd en waarop, bijgevolg, volgens de algemeene principes van de rechtspleging, de Rechtbank haar vordering moest beoordeelen.

De oplossing van dit vraagstuk lag in het bijzonder karakter van het recht dat onze wet op de nationaliteit aan aan de vrouw, die met een vreemdeling gehuwd is, gegeven heeft, ten einde haar toe te laten de Belgische nationaliteit terug te verwerven.

De voorbereidende werkzaamheden van deze wet laten immers toe te bewijzen dat de wetgever hier, in strijd met den raad dien hem gegeven werd in art. 2 van het Burgerlijk wetboek, een terugwerkend karakter heeft willen geven aan zijn beschikkingen.

De Belgische vrouw die gebruik maakt van het recht dat haar door deze wet werd geschonken moet, zooals de Rechtbank het uit de voorbereidende werkzaamheden afleidt, vermoed worden nooit te hebben opgehouden de Belgische nationaliteit te hebben bezeten.

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 7 December 1935.

Voorzitter : M. De Sloovere.
Rechters : HH. Reyckler en De Lanier.
Op. Min. : M. Vermeulen.
Pleiter : Mr Goossens.

ARBEIDSOVEREENKOMST. — ZIEKTE VAN DEN WERKNEMER. — TIJDELIJKE SCHORSING OF VERBREKING DER OVEREENKOMST.

De ziekte van den werkmán kan een geval van heilkracht daargestellen dat ingevolge art. 16, 5° de arbeidsovereenkomst verbreekt. Zij kan echter slechts eene tijdelijke schorsing der overeenkomst meebrengen. De wetgever heeft de beslissing dien-aangaande aan het oordeel van den rechter overgelaten. (Art. 28 der wet van 10 Maart 1900).

Op. Min. t/ Scherens.

Overwegende dat de eerste rechter heeft aangenomen dat het werkkontrakt, dat tusschen betichte en Braecke bestond, noch door den wil van den werkgever, noch door dezen van den werknemer werd ver-

broken, en dat het dus enkel door het overlijden is van Braecke dat de werkovereenkomst heeft opgehouden te bestaan;

Overwegende dat de rechtbank echter moet onderzoeken of aan gezegde overeenkomst geen einde werd gesteld op een andere wijze, voorzien door de wet van 10 Maart 1900, namelijk door overmacht (artikel 16, 5°), tenzij deze slechts tijdelijk de uitvoering der overeenkomst schorste (artikel 28);

Overwegende dat het blijkt uit de voorbereidende werken, dezer wet, dat de ziekte kan beschouwd worden als een geval van overmacht;

Dat de wetgever nochtans aan de waardeering van den rechter overlaat te oordeelen of den duur der ziekte de verbreking van het werkkontrakt medebrengt;

Dat men hierbij moet in aanmerking nemen den aard der onderneming, de technische bekwaamheid van den werkmán, de moeilijkheden die zijn afwezigheid bij de uitbating kan medebrengen (Abel en Lagasse — code industriel belge, deel II, nrs 2095);

Overwegende dat in zaak Braecke ziek werd op 27 Januari 1934, en overleed op 30 Maart van hetzelfde jaar;

Dat zijn ziekte dus iets meer dan twee maanden heeft geduurd;

Dat hij volgens de verklaring door betichte ter terechtzitting gedaan, een ongeschoold werkmán was, gelast de stukken hout die uit de machien kwamen, aan te nemen;

Dat men hieruit mag besluiten dat zijn afwezigheid zonder werkelijken invloed is geweest op den gang der onderneming;

Dat in deze omstandigheden de rechtbank moet aannemen dat de schorsing van de uitvoering der werkovereenkomst slechts tijdelijk was in den zin van art. 28 van de wet van 10 Maart 1900, en diensvolgens het werkkontrakt hierdoor niet werd verbroken;

Overwegende dat de eerste rechter met wijsheid heeft aangenomen dat de verjaring der openbare vordering ten bewakenden tijde werd onderbroken;

Dat het proces verbaal op 9 Maart 1935, opgemaakt door de Vriese Kamiel, onbetwistbaar eene daad van onderzoek is die de verjaring heeft gestuit; Om deze redenen en deze van den eersten rechter;

Gezien het artikel 140 van het K. B. van 12 Juni 1853; gewijzigd door K. B. 1 September 1920, art. 91, alsook art. 162 van het wetboek van strafvordering door den heer Voorzitter aangeduid;

De Rechtbank :

Rechtdoende op tegenspraak, alle verdere of strijdige conclusies van de hand wijzende, als ongegrond;

Aanvaardt het beroep, en er over beslissende;

Bekrachtigt het bestreden vonnis.

NOTA. — Voorziening in Verbreking tegen dit vonnis werd aangeteekend den 7 December 1935.

VLAAMSCHE JURISTEN

Abonneert U op het «Rechtskundig Weekblad»

BIBLIOGRAPHIE

Sir MAURICE AMOS.

La Constitution Anglaise, (Libraire du recueil Sirey-Paris, 1935).

Sir Maurice Amos, professor van vergelijkend recht aan de universiteit van Londen, heeft in dit klein werk de hedendaagsche Engelsche openbare instellingen beschreven. Het is geen politieke thesis. Integendeel, hij toont ons de Engelsche Constitutie als 't integraal product van den Engelschen bodem en hij herinnert ons 't lot eener geëxporteerde democratische grondwet: de Italiaansche.

Waarin ligt nu juist 't succes van de Engelsche instellingen? Essentieel in de conciliatie van twee immer in conflict zijnde factoren: de politiek en 't recht, de «salus populi» en de «justitia». Die harmonie tusschen een krachtadige regeering en de onverzettelijke verknogtheid aan individueele vrijheden drukt zich uit in de Constitutie. Voor de meesten echter, blijft deze constitutie een vaag begrip want ze veropenbaart zich niet onder den vorm van eene formeele en nauwgezette codex zooals onze grondwet. De maatschappelijke regeling uit zich niet alleen in normen van positief recht maar ook in een groot aantal «conventions» steunend op een algemeene geestesgesteldenis door Sir Amos gequalificeerd als constitutioneel bewustzijn van 't volk. De omwentelingen der zeventiende eeuw, beslissend voor de Engelsche staatkundige instituties, hebben, dank zij de nationale verkleefdheid aan de wettelijkheid, het vestigen van den rechtstaat zegerend verdedigd tegen de verwoede aanvallen der absolutistische Stuarts.

In het vormen van dezen zin voor wettelijkheid onderscheidt schrijver verschillende factoren, maar in 't bijzonder de bladzijden handelende over de bijdrage van het praetorium zullen de juristen passioneeren. Positief kan men den zeer interessanten invloed van de balie op het Engelsch politiek karakter merken in de gewoonten van 't parlement en in 't princip van de kracht der preceden ten op constitutioneel gebied.

Het zonder diskontinuiteit zich voltrekkend proces der constitutie staaft zich somwijlen in bepaalde teksten. Zoo de «Act of Establishment» van 1701 waarin Montesquieu de formule van de scheiding der machten zal vinden. Deze scheiding der machten was slechts episodisch in Engeland en ze bestond niet meer realiter ten tijde van Montesquieu.

Een regeering heeft niet als eenig doeleinde het vrijwaren tegen tyrannie, ze moet positief werk verrichten en uitgebreide programmas tot werkelijkheid brengen. De noodzakelijk coördinatie van de machten werd verwezenlijkt door het kabinetsysteem. De ministers die feitelijk de uitvoerende macht in handen hebben, zijn leden van 't parlement en gekozen in de partij die de meerderheid bezit. Nochtans door het recht tot ontbinding en de monopolie van de wetsvoorstellen beschikt 't kabinet over een effectieve onafhankelijkheid tegenover de kamers. Daarom zijn de machten van de kroon niet opgeslorpt geweest door 't parlement maar wel door 't kabinet.

Een uitvoerig gedeelte van het boek handelt over het koninkdom. Functioneel alvorens persoonlijk te zijn, ligt haar wezenlijke waarde in een ondervinding en informatiemiddelen van superieure kwaliteit voor het staatsbeleid en in het versterken van de nationale eenheid. Specifiek Engelsch zijn de organen waardoor de kroon haar macht uitoefent: de private raad die de ministerieele maatregelen bekrachtigt, het kabinet, 't voornaamste orgaan doch zonder wettelijk bestaan en enkelijk de publieke diensten.

Wat het parlement betreft, zijn eigenaardigheid ligt in het feit dat het geen revolutionnaire verovering geweest is zooals in de andere landen van Europa. De samenstelling en de verhouding tusschen beide kamers zijn bondig uiteengezet in een afzonderlijk hoofdstuk.

Ten slotte handelt schrijver over de vrijheden van de onderhoorigen en hij eindigt met de Engelsche constitutie te kenschetsen als zijnde een religie zonder dogmas.

* * *

Ik ben zeer getroffen door het aantal boeken over fascisme en sowjetstaat verschenen in de laatste jaren. In deze crisistijden van het parlementair regiem is het echter niet van alle belang ontbloeit na te gaan hoe het democratische Engeland door zijn buigzame constitutie zich aan de nieuwe omstandigheden aanpast. Deze constitutie is van allergrootste betekenis geweest in de historische ontwikkeling van de staatsvormen en leert ons den pragmatischen geest van het Engelsch volk beter doorzien.

R. Venneman.

MEDEDEELINGEN

Bij de Federatie der Pleitbezorgers van België

INSTELLING VAN EEN COMMISSIE VAN VERWEER

De Federatie der Pleitbezorgers van België heeft een buitengewoone vergadering gehouden verleden Zondag, 23 Februari, te Brussel, onder het voorzitterschap van Mr Clerbaut.

Zij heeft beslist, met eenparigheid van stemmen der leden die talrijk opgekomen waren, een krachtadig protest aan te tekenen tegen de beschikkingen, sedert 1935 op rechtelijk gebied genomen, die voor gevolg hebben de tusschenkomst der pleitbezorgers in de burgerlijke geschillen op omtrent 50 ten honderd te verminderen, zonder wel is waar de kosten voor de rechtsonderhoorigen te verminderen.

Wat betreft voornamelijk de wet van 15 December 1935 waarbij de wetsbepalingen over echtscheiding gewijzigd werden, en het Koninklijk Besluit (Besluit-Wet) van 7 Februari 1935 waarbij de tusschenkomst van den pleitbezorger vrij wordt verklaard in deze vorderingen, hebben zij de regeering opmerkzaam gemaakt op den uiterst abnormalen toestand die zich zoowel voor de rechtbank van Brussel als voor de andere rechtbanken van het land voordoet, namelijk dat de pleitbezorgers voorts aangesteld worden door het bureel voor gerechtelijken bijstand en dat *ambtshalve* — niettegenstaande het facultatief karakter hunner tusschenkomst in deze geschillen, verklaard bij bovengemeld Koninklijk Besluit.

Deze Commissie, in gemeen overleg met het Bureel van de Federatie der Pleitbezorgers zal alle gepaste maatregelen nemen tot het behoud der verworven rechten en bevoegdheden van deze ministerieele ambtenaren, waarvan de bedrijvende medewerking aan het beleid van het Gerecht, onmisbaar bevonden werd.

De vergadering heeft den voorzitter der Federatie hartelijk toegejuicht alsook de verschillende redenaars die de billijke eischen der pleitbezorgers verdedigd hebben.

De Commissie van Verweer heeft onmiddellijk hare eerste zitting gehouden en is voornemens iedere week te vergaderen en al hare krachten in te spannen om binnenkort het voorgestelde doel te bereiken.

Deze commissie is samengesteld uit volgende leden: Meesters A. Mullens (Antwerpen); M. A. Mortehan (Aarlen); C. Moulaert (Brugge); E. Cox (Brussel); A. Rodenbach (Gent); J. Lemaire (Luik); G. de Looze (Bergen); P. Moxhon (Namen); J. Abeels (Tongeren).

Dr. De Vlijt, Antwerpen, Alfred Somville, bestuurder.